

Soča

izhaja vsak petek o poldne in večja s prilogama „Primorac“ in „Gospodarski List“ vred po pošti prejemana ali v Gorici na domo pošljana:

vse leto	gld. 4:40,
pol leta	2:20,
četr leta	1:10.

Za tuje dežele toliko več, kolikor je večja poština.

Delavcem in drugim manj premožnim novim naročnikom naročimo znižamo, da so oglašeni pri upravnosti.

„Primorac“ izhaja vsakih 14 dñij ob enem z neravnimi (nepar) „Sočinimi“ številkami.

„Gospodarski List“ izhaja in se prilaga vsak mesec v obsegu 16 strani. Kadarkje v petek praznik, izdejo listi že v četrtek.

SOČA

(Izdaja za deželo)

Koalicija.

Ko je grof Taaffe dné 10. oktobra minolega leta predložil državnemu zboru dñajskemu načrt zakona, po katerem bi se imela razširiti volilna pravica za državni zbor v prid onim, ki je do zdaj nimajo, zatrepeta je nemška levica tako, kakor se žita o kralju Herode, ko mu je bilo naznанено, da je rojen kralj judovski. Herod se je zbal za kraljestvo, nemška levica pa za državnozbarske mandate.

Enak strah je prešnil češke veleposlanske, ki so videli v rečenem načrtu zakona prvi korak do enake vojline pravice, ki ne pozna razlike med težakom in knezom, ko gre za volitv v razne zastope, kakor ni razlike, ko je treba na bojnem polju življenež trževati za cesarja in za obstoje države.

Grof Hohenwart, plemenitaš po rojstvu in po mišljenu, čutil je v sebi poklic in potrebo, rešiti nemško levico in češko plemstvo preteče nevarnosti ter obvarovali sedeže v državnem zboru ždovskemu kaptetu in zemljiškemu poselstvu. V to svrhu podal je desnico Plenerju, načelniku nemške liberalne levice, ter z levo objel Javorškega, voditelja poljskih plemcev, večnih barantcev. Osnova je koalicijo ali zvezo, ki je vrgla Taaffeja ter imenovala može za novo koaličko ministerstvo. Konservativni poslanci v Hohenwartovem klubu se bili večinom nezadovoljni s samoublastnim postopanjem svojega načelnika, katerega niso obdravali. Nekateri med njimi so se dal lepini besedam več ali manj potolažiti; drugi so pa ostali prepričani, da jim ni ostati ne na strani koaličke vlade, ne na strani Hohenwarta, ki je dal novi politiki sedanjo smer, ter se so mu odpovedali.

O tej točki, ki zadava v prvi vrsti nase slovenske poslance, kajti šestorica izmed njih je zapustila Hohenwarta, med tem ko sedmorica je vsaj na zunanje se z njim, govoril je državni poslanec, prečastni kanonik dr. Lavoslav Gregorec dne 29. jan. na občinem zboru katoliško-političnega društva v Slatini na južnem Štajerskem. Celjska „Domovina“ pisce o tem v številki z dne 5. t. m. tako-le:

„Državni poslanec, dr. Lav. Gregorec, je na občinem zboru našega katoliško-političnega društva zagovarjal svoj odstop iz Hohenwartovega kluba tako jasno in nepobito, da smo mu izrekli soglasno svojo zahtavo in popolno zaupanje. Dokazal nam je, da za poslanca, voljenega na geslo: „Vse za vero, dom, cesarja“, ni mesta v Hohenwartovem klubu, ni prostora v taboru koalicije in očitnih frejmavterjev pa slovanožrcv.“

Glavne misli zanimivega in jako pončega govora bile so naslednje: Grof Hohenwart je pokopal načrt volilne reforme Taaffejeve na največjo škodo katoliški cerkvi, slovanskim narodom, pa Češkim ljudem. Kajti če bi obveljala Taaffejeva reforma, poraženi bi bili nemški liberalci popolnem; po izjavi Chlumeckega bi levicariji od 110 poslanskih sedežev rešili jedva 33.

Bržas je resnično, kar je profesor Maassen izpovedal, namreč, da je grof Hohenwart najpoprej se pogodil s Plenerjem tako, da bodo Hohenwart ministerski predsednik in da dva konservativna poslance bosta vsprejeta v novo ministerstvo. Toda grof Taaffe mu je nogo podstavil, avdijence pri cesarju trajala je samo 3 minute, grof Hohenwart je popolnem pogorel. Plener je nepričakovano sijajno zmagal. Novo ministerstvo blizu ni tako bilo in nedolžno, kakor si je nekteri Hohenwartovi slikajo. Ministrata grof Wurmbach in Bacquehem sta 7. decembra 1. 1893. izdala odredbo, po kateri sta za nedelje 24. in 31. decembra celi dan do 7. ure zvez-

dovolla „hlapčevska dela“. Kje je bil tedaj „strog katoliški“ ministerski predsednik knez Windischgrätz? Poljska ministra sta sedaj tista, ki sta največ zakrivila, da kneza Lichtensteina predlog za krščansko šolo ni došel do prvega čitanja v državnem zboru. To vendar jasno kaže, da so nemški liberalci gospodje v novem ministerstvu, vsi drugi pa le se zavoljo lepčega, brez veljave in vpliva. Slavni člen XIX. osnovnih državnih zakonov naj obvelja Slovencem le toliko, kolikor v to nemčurji in nemškutarji privolijo!

Njemu je že nove vlade 23. novembra I. I. razglaseni program dosta bil, zapustiti Hohenwartov klub. Kajti vladin program molči popolnem o jednakopravnosti narodov, zahteva od svojih pristasel, da jednako molčijo o vseh „važnejših političnih vprašanjih“, četino nemškemu „Besitzstandu“ (posebnemu stanju) na ljubo in korist. Obenämova nova volilna reforma pa more le takšna biti, ki bodo ugajala liberalnej stranki in njennim kapitalističnim težnjam na skalo Slovanom, na kvar kmetom in sploh pridevalnim slojem prebivalstva. Na to kaže že prvi govor finančnega ministra Plenerja, katerega se židje veselijo bolje, kakor da bi se jim bil Jeruzalem odprl. Plener je pristaš in zagovornik zlate vrednote ter obecal uvesti plačevanje v zlatu, najpogubnejšo reč za Avstrijo. Zlat denar je drag denar, a ta ugaja le kapitalistom, upnikom, uradnikom itd., skoduje pa dolžnikom in producentom, ker morajo ti za dragi denar več pridelka oddajati. Zato so bili kapitalisti zadovoljni s srebrom, dokler je bilo drago in je imelo „azijo“. Ker je pa srebro prejšno ceno zgubilo, zahtevajo zlato. Minister Steinbach je to dobro vedel in se branil plačevanja v zlatu. Kupil je sicer 112 milijonov goldinarjev zlata, a plačevanja v zlatu ni hotel uvesti. No in tega se hoče sedaj lotiti minister Plener. Posledice za davkoplačevalce in za procentne bodo pa gotovo silno neugodne. Ako se nevarna reč ne ustavi pravočasno, je gospodarski polom neizogiven, kakor v Italiji, ker je Avstrija preveč zadolžena. Zlate obresti za državne dolgove morajo nas uničiti. Že sedaj imamo davkoplačevalci zavoljo zlate vrednote 17 milijonov več za obresti plačevati. Če uvedejo plačevanje v zlatu, bodo morala vlada zahtevati tudi plačevanje davkov v zlatu, kakor n. pr. južna železnica vse v zlatu računa. Ker pa ima zlato že sedaj okoli 7% ažija, pomeni plačevanje v zlatu najpomno povisanje vseh davkov za 7%. Ker pa drag denar pritiska na ceno pridelkom, je očividno, da se kmečkim ljudem ne bodo dobro godilo, ako obveja zlata vrednota, kakor jo zahteva kapitalistični liberalizem!*

Govornik je tudi omenil, da Hohenwartoveci neopravljeno vso krivdo nakladajo Madočelom, ki so razbili „železni obroč“ v državnem zboru. Kajti veliko je zakrivil tudi Hohenwart, ki ni moral ministra Gauča zapreti državne peneznice ali „budgeta“, kadar je začel češke gimnazije zatirati in Staročehe ob zaupanje pri narodu spravljati.*

Spoloh narobe-Mojzes, grof Hohenwart, nas je spravil v „egiptovsko sužnost“ nazaj. Nastopila je nova liberalna doba. Zoper njo treba je na vso moč boriti se, a ne podpirati je, sicer bi bili sokriveni vse nesreče in slabih nasledkov, ki iz nje morajo prihajati. Zvestoba geslu: „Vse za vero, dom, cesarja“, prisilila je hrvatske in slovenske poslanece, zapustiti Hohenwarta in kreniti posebno pot.*

Kranjski deželnki muzej.

Iz Ljubljane, Izv. dopis.

Minoli teden je v dveh sejah bila na dnevnem redu preosnova deželnega muzeja. Kdor pozna razmere v našem muzeju, pač rad prizna, da je skrajni čas, da še muzej preosnuje, da bodo zadoseal svojemu namenu. Sto je pa le za to, kako naj se muzej preosnuje. Deželnki odbor je bil predložil neki načrt, po katerem bi se vsa uprava muzeja izročila takorekoč nekemu muzejskemu društvu, katero se osnuje in katerega člani bi plačevali na leto po 10 gld. Nekaj upliva bi pa imela vlada, nekaj pa deželnki odbor, poslednji morda najmanj.

Po razmerah, ki vladajo v deželi, bi se težko za novo muzejsko društvo, kateremu bi bil pokrovitelj kak član cesarske rodbine, našlo dosti slovenskih članov, ker Slovenci nimamo dosta premožnih ljudij in smo že tudi preobloženi z narodnimi davki. Popolnoma opravljena je bila bojazen, da na ta način le Nemci in nemškutarji dobera zavod v roko, ki bodo v njem po svoji volji odločevali. Veseli smo bili, da je deželnki zbor vso preosnovno že odložil.

Manj veseli pa smo bili, da je stvar čez 48 ur zoper prišla v deželnem zboru na dnevni red. Nam natanko ni znano, kakošna pogajanja so se vršila za kulisan, ali govoriti se, da bi bil baron Schwiegel nekjé prisel v nemalo zadrgo, da se stvar ni izvela po njegovi volji. Dogovarjal se je v visocih krogih že o tej stvari. Da se pa vodja kranjskih nemškutarjev ne blanjuje, je moral deželnki zbor svoj sklep preklicati.

(S kako pravico se je baron Schwiegel dogovarjal na Dunaju za pokroviteljstvo? In ako je bil on toliko drzen, kakor pride našna večina v deželnem zboru do tega, da bi ga rešila iz zadrege ter ob enem dala visokim krogom na znanje, kakšno mogočen in upliven mož je ta slovenski uskok? In ako bi ne bilo stvarnih razlogov, že radi brezlastnosti bar. Schwegla bi kazalo zavrniti celo predlog!) Ured.)

Res se je v drugi seji prvotni načrt nekaj predelal. Tako se je določilo, da so se v deželnem muzeju morale imenovati le osebe z možnimi slovenskimi jezikoma. (Tudi tak sklep je razjaljiv! Ali bi ne moral biti že samo ob sebi umevno to, kar se je čutilo za potrebitno posebe povdarjati? V deželi, kjer je 95% Slovencev, je tisti „tudi“ naravnost razjaljenje naše narodnosti! Ur.)

Koliko se bodo na to pozneje oziralo, ne vemo: najbrž se kaki strogi dokazi znanja slovenščine ne bodo zahtevali. Sicer so pa naši nemškutarji in Nemci gotovo z lahkim srecem v to dovolili. Če se bodo strogo ravnavo, potem se res tujcem zapre pot do muzejskih služeb, ali za to bodo pa naši nemškutarji lahko s temi službami nagradjali tiste Slovence, ki bodo voljni nemškutarje podpirati. O teh službah bodo odločevalo muzejsko društvo, ki bodo najbrž po večini nemško, če tudi se letnina zniža na 5 gld. po sklepu deželnega zobra.)

Nadalje je deželnki zbor se izrekel, da naj se bodo varoval popolen upliv deželnemu odboru. To je pa nekaj čisto nemogočega. Kolikor upliva boče imelo muzejsko društvo, toliko manj ga bodo imel deželnki odbor. Ude muzejskoga društva bi pač malo časa hoteli plačevati, ko bi videli, da društvo nima druge besede, kakor da prosi za razne podpore pri vladni in drugod in s svojim denarjem podpira muzej in ga upravlja mesto deželnega odbora.

Sicer pa ne verujemo, da bi naš deželnki odbor imel dovolj odločnosti, da bi varoval vedno svoj upliv proti muzejskemu. V deželnem odboru samem vleče že precej nemške sopone. Govori se, da ima vodstvo dr. Schaffer v njem veliko besedo, odkar imamo sedanjega deželnega glavarja, in v deželnem zboru sedi tudi dr. Papež, kateremu je pomagal do te časti nemšurski učiv. In baš v muzejskem vprašanju se je videlo, kako srne razmere so mej dr. Papežem in baronom Schwiegлом. Govori se, da je duševni oče temu načelu gorenjski baron sam, (najbolj znani iz Aleksandrije. Ured.) kar že to dokazuje, da se je gospod na Dunaju o tej stvari že v visokih krogih dogovarjal. Da ni vedel, kako se misli muzej reorganizovati, bi na Dunaju ne bil mogel dogovarjati se z nikomur. Moral je biti o vsem jako dobro sporazumljén z deželnim odborom. Če vse to dobro premislil, moramo priznati, da imajo krajški Nemci tu zaznamovali — odlično znago.

Oznanila

in „postanje“ plačujejo se za širistopno petit-vrto:

8 kr. če se tiskajo 1 krat,

7 kr. 2 kr.

6 kr. 3 kr.

Večkrat — po pogodbi. Za večje črke po prostoru.

Posamečne številke dobivajo se v to-bakarnah v Nunski ulici in v Šolski ulici, v Trstu pri Lavrentiju nasproti vel. vojašnice in pri Pipamu v ulici Ponte della Fabra po 8 kr.

Dopisi posiljajo naj se uredništvu, načinju in reklamacije pa upravnosti „Soča“. — Neplačanih pisem uredništvo ne sprejema. — Rokopisi se ne vržejo.

Uredništvo in upravnost je v Marziničevi hiši, Via del Mercato 12, II.

Primorske razmere.

Govor poslanec V. Spinelli v 225. seji drž. zborna dne 15. decembra 1. 1.)

(Konec)

V isti pravdi popisal je državni pravnik tudi ustno zgodovino irredentizma od leta 1868, sem. Od I. 1868 do I. 1882 bila je to le platončna želja nekaterikov. Od I. 1882 razširjal se je irredentizem čedalje bolj in čedalje nevarnejše. Zacetki to leta primerjale so se pogostoma demonstracijami, sovražne jedinstveni monarhije in cesarski obitelji, ki so delale oblastvom mnogo skrbij. To je morda res; a kaj storje oblastva proti irredentizmu, to je drugo vprašanje. Kar se primeri irredentističnega, vse hočejo kolikor le mogoče zmanjšati, zamolčati in prikriti ter s tem le pospeševanje irredentizmu.

Pričram besedam visokočastitega gospoda tovariša grofa Alfreda Coroninija, ki je v odseku za izjemne naredbe rek: „Irredentistično gibanje na Primorskem je tako intenzivno. To gibanje raste od dne do dne, in če se ne izraža v hrupnih političnih demonstracijah, je tole oblastvom mnogo skrbij. To je morda res; a kaj storje oblastva proti irredentizmu, to je drugo vprašanje. Kar se primeri irredentističnega, vse hočejo kolikor le mogoče zmanjšati, zamolčati in prikriti ter s tem le pospeševanje irredentizmu.“

Pričram popolnoma tem besedam in dostavljam samo, da se primerjajo tudi hrupne poulične demonstracije, samo pod drugo formo.

Dovolite, gospodje, da h koncu izrečem še nekaj besed. Kdor čita in motri vse to, kar piše in počenja irredenta, kdor vidi, kako občinska oblastva, deželnna oblastva in c. kr. oblastva vedno in vedno Italijane podpirajo, Slovane pa zatirajo, mora uvideti, da se pripravlja Primorska za odstop drugi državi, italijanski kraljevini, kar je sicer že tudi neki višji avstrijski častnik nemške narodnosti priznal.

V prejšnjih letih, gospoda moja, so Italijani, smatrajoč Hrvate in Slovence za mrte in povsem neopasne, napadali vlado in vladne organe, sedaj pa puščajo vlado in napadajo Hrvate in Slovence.

Sedaj jim ni treba zoper vlado in nje organe pisati in delovati, ker delajo roko v roki z Italijani. Deluje se čim bolj v zmislu načela, katero je pred nekaj leti izrekel neki Italijan: „Aprofitiamo dell'acieccamento dell'imperiale governo“ — izkoristimo zasplojnost cesarske vlade.

Za časa triagičnih časov je „Fremdenblatt“ izrečeno: „Vlada Italijane na Primorskem podnebjem protizira.“

Tudi od vladje počaranji „il Matino“ je tako pisal, rekli kaj včasih vlada na škodo Slovanov. To isto, samo z drugimi besedami, povedal mi je neki višji c. kr. uradnik, piše: moramo tako ravnat, namreč Italijane podpirati in Slovane zatirati, ker bi sicer tud

konservativne Italijane od sebe odvrnili, dočim želimo dobiti na svojo stran tudi druge, neavstrijski misleče Italijane. S tem torej, z zatiranjem Slovanov, hoče vlada neavstrijski misleče Italijane na svojo stran zvabiti, druge pa na strani obdržati; c. kr. vlada sodi torej, da smo Slovani na Primorskem popolnoma odveč.

Iz tega je lahko razvideti, zakaj smo usiljeni nam boj morali vzprejeti in zakaj ga mislimo nadaljevati tako zoper vlado kakor zoper Italijane.

Tu se gre za naše življenje in za to se smemo in se moramo boriti. Da je od tega ovisno tudi življenje naše monarhije na jugu, boste že uvideli; da bi zastopniki jednega dela tega prebivalstva za tako vlado glasovali, da bi jez za naše zatiranje dovolili le jeden krajcar, tega od nas ne morete zahtevati.

Za to, kar se je doslej zgodilo, pač ne more biti odgovorno sedanje ministerstvo,

Beseda, katere je izreklo to ministerstvo pri svojem nastopu in tudi učeraj, obejajo malo, a če bi bile tudi bolj zveneče, bi vendar ne dali dosti za to. Prejšnje vlade so toliko objubljovale in ničesar izpolnile, da naše prebivalstvo vlad kar nič ne zaupa. Treba bo mnogokaj storiti, da se to nezaupanje odpravi in obudi neko zaupanje. Hrvatje in Slovenci so že večkrat prosili za svojo pravico, tudi tožili so v govorih in interpelacijah, tožili najprej pri okrajnih oblastih, pravosodnih ali političnih, pri deželnih oblastih in pri vseh ministerstvih, a razmere so še dandanes take, katerine so bile prej.

Kaj ēuda, da se je v takih razmerah avtoriteta c. kr. vlade pri nas popolnoma pogubila, in sicer najprej avtoriteta okrajnih in potem deželnih oblastev, naposled pa tudi avtoriteta centralne vlade, ker tudi od te ni bilo dobiti nikake podpore. Zavistno je od nove vlade, ali bo mogla živiti avtoriteto oblastev. Hrvatsko in slovensko prebivalstvo se oblastom ne zoperstavlja, zaupanja pa nima do njih nič. Misiliti si morete, v kakšnih razmerah se nahaja prebivalstvo, če vam povem, da se pogostoma sliši naravnost obupni vzklik: Bolje umreti, nego umirati. Sliši se pa tudi pogostoma vzklik: Ako nam naš kralj hitro ne pomaga, smo zanj izgubljeni! Štel sem si v dolžnost, to navesti in s tem končam.

Uprašanje

do visokega c. k. ministerstva za uk in bogozastje o slabih razmerah na c. k. srednjih šolah v Gorici.

V interpelaciji z dne 8. t. m. omenili so podpisani kričeče krivice, ki se godé naši učenci se mladini in naši deželi na tukajšnjih c. k. srednjih šolah. Ali ona interpelacija nikakor ne obsegata vsega, o čemer se je ljudskim zastopnikom pritoževali v tem oziru. Zato hočemo dodati dejstvom, navedenim v rečeni interpelaciji, nekoliko novih opazk, ki naj bi visoko c. k. ministerstvo nagnile, da bi vendar enkrat po nepristranski komisiji natančno preiskalo nezdrene in skodljive razmere na tukajšnjih c. k. srednjih šolah ter pomoglo po svoji dolžnosti, da se premenijo, dokler je čas.

V prejšnjih časih postavljal so nemški ravnatelji pod nemškimi vladami na spodnji gimnaziji, posebno v prvem in drugem razredu, za glavne predmete profesorje domačine ali sploh take, ki so razen nemščine umeli deželna jezika ter z njih pomočjo vadili in urili učence v nemščini in v drugih predmetih, in le izjemno postavljali so za postranske predmete učitelje, ki so bili samo nemščine zmožni.

Sedanji gimnaziski ravnatelj postavlja pa načeloma, če le more, posebne za nemščino in latinsčino v najniže razrede profesorje trde Nemce, ki ne umejo deželnih jezikov, ki govoré pogosto celo nemščino v načelu (dialektu), ki je učencem nerazumljivo, ki ne morejo in nočajo učencem nič pomagati, marveč jih mečajo z dvojkami brez milosti. Tako je profesor latinsčine v letosnjem I. B razredu med semestrom dajal dvojke (oziora petice), ako je učenec samo eno besedo/zgredil. Koncem semestra je pa vrgel izmed 52 dijakov samo iz latinsčine in nemščine nič manje kot 20, kakor se je sam v soli balhal.

Prvi in drugi razred na gimnaziji (včasih tudi tretji) sta bila od nekdaj razdeljena po narodnosti učencev v A (ital.) in B (slov.) oddelki, ker tako zahtevajo pedagoški in didaktični oziri. Sedanji gimnaziski vodja je

pa koj pri svojem nastopu poskušal to razdelitev tako izvršiti, da bi se ne ožiral na narodnost učencev, ampak da bi bili v vsakem oddelku pomešani učenci slov. in ital. narodnosti; a to mu je zaprečil c. k. dež. š. svet.

V prejšnjih časih bilo je za to poskrbljeno, da je imela gimnazija vedno dovolj profesorjev domačinov ali takih, ki so bili veči deželnih jezikov, ki so poleg nemščine na spodnji gimnaziji, za katero so bili usposobljeni, poučevali z dobrim uspehom deželna jezika v vseh gimnazijah razredih. Dandanes je število ur za deželna jezika porastlo; število učiteljev jezikoslovcev, usposobljenih ali sposobnih za poučevanje deželnih jezikov, se je pa skrčilo. Zato poučujejo slovenščino na spodnji gimnaziji proti izrecnemu ukazu c. k. dež. š. sveta učitelji (večinom matematiki), ki niso za to usposobljeni in ki radi tega ne morejo biti odgovorni za uspehe svojega truda.

Nasprotno so dandanes na gimnaziji za 12 ur nemščine v tednu, ki se uči v višjih razredih, nastavljeni nič manje kot trije izprašani germanisti, med njimi tudi dr. Vrba, s katerim je visoko c. kr. ministerstvo osredio gorisko gimnazijo, dasi ni bil predlagan po c. kr. dež. š. svetu. Za nemščino na spodnji gimnaziji je bilo po nekdanjem načinu zadostno in primerno poskrbljeno; izprašani germanisti, kolikor jih je čez potrebno število, ki ne umejo naših otrok in naših razmer, našega jezika in naših potreb, bi lahko kje drugod porabljal svoje znanje v prid nemški mladini.

Posebno zoperi so sedanjemu gimnaziskemu ravnatelju ponavljali izpit, katere je na goriskem gimnaziji skoro popolnoma odpravil. Izmed 400 dijakov dobi se jih še 8 do 10, katerim se dovoli ponavljali izpit, torej 2% do 2½%, med tem ko na drugih, celo na dunajskih gimnazijah, se dovoljujejo taki izpit celo 5%, 10% in 15%.

Ravnateljeva mučna skrb je, da se daje, kolikor mogoče, mnogo slabih redov, ter da se dovoli, kolikor mogoče, malo ponavljalnih izpitov. Pri tem se ne gleda niti na jasne naredbe državne šolske uprave.

Kako krivčno se na c. kr. goriskem gimnaziji dajejo slabi redi, kažejo najbolje nekateri izgledi v letosnjem petem razredu iz latinsčine, katero poučuje novinec — suplent.

Dijaki, ki niso bili opominani v nobeni konferenci, in ki so si v svesti, da so vedno dobro in celo prav dobro odgovarjali, kar morajo pričati mesečni katalogi, dobili so neprizakovano koncem I. semestra slabe rede.

Zdaj jim je na voljo dano, ali da plačajo šolnino 15 gld., s katerim zneskom bi se en mesec v mestu prehranili, ali da obesijo solo na klin, s čemer bi ustregli gospodoma šolskemu ravnatelju in deželnemu šolskemu nadzorniku. S krivčnim, nepostavnim ravnjanjem se je doseglo, da je padlo koncem letosnjega prvega semestra na gimnaziji, ki steje okrog 400 dijakov, 144, a na realki, ki steje 265 učencev, celo 128 dijakov ali 48%.

Na tak način se zapira naši mladini pot do omike ter se jemlje deželi prepotrebni naraščaj izšolanih mož za razna javna in privatna mesta, katera zasedajo tuje, neznačiči našo deželo in njena jezika, ki nimajo srca ni za gnutni ni za dušni njen napredek, ki podpirajo nepostavnost in krivco, ki odrivajo povsod deželane in dušijo naravni razvoj deželnega prebivalstva, katero je vedno upalo, da dobi v svojih naporih za zboljšanje svojega stanja podporo pri državni upravi.

Ni dovolj, da se na naših srednjih šolah preveč zahteva, posebno gledé nemščine in da se za vsak nič daje slab red, marveč daje se slab red celo tedaj, ko je dijak po spričevanju učitelja samega, ki ga ni opominal po nobeni konferenci, zaslužil dober red. Ni mogoče, da bi visoko c. kr. ministerstvo odobravalo tako postopanje, in prepričani smo, da bo neuudoma zahtevalo mesečne kataloge naše c. kr. gimnazije, da se samo prepriča o resničnosti navedenih krivic.

A to ne zadostuje. Visoko c. kr. ministerstvo naj odredi nepristransko komisijo, ki naj pregleda uradne spise naših srednjih šol, ki naj se prepriča o znanji naših dijakov, in ki naj vse učiteljsko osebje s pozivom na njegovo uradno prisego izpraša o odnosajih na naših srednjih šolah in o njih uzrokih. Ako to stori, bo samo vedelo, kaj mu je — z vednim ozirom na posebne razmere in potrebe naše dežele — dalje početi.

Z ozirom na vse to uprašajo podpisani:

1. Ali se hoče visoko c. kr. ministerstvo prepričati o navedenih odnosajih na c. kr. srednjih šolah goriških?

2. Ali hoče zauzakati, da se uradno popravijo spričevala onim dijakom, o katerih se dokaže, da so se jim dali koncem letosnjega prvega semestra slabši redi nego bi se jim morali dati na podlagi uspehov v posameznih mesecih?

V Gorici, 15. februar 1894.

Dr. Anton Gregorčič

Dr. Aleksij Roje. — Dr. Andrej Lisjak. — Čerin. — R. Mahorčič. — Alfred grof Coronini.

Uprašanje

do Njegove Ekscelence gospoda deželnega glavarja.

V seji dne 23. januvarja izročil se je predlog dr. Gregorčiča o deželnem šolskem zalogu, ki naj bi se ustanovil, in preročilo deželnega odbora o tem predmetu, šolskemu odseku v razpravo.

V odskovih sejah je bila potreba deželnega šolskega zalogu temeljito dokazana in dr. Gregorčič je dokazal, da proročilo deželnega odbora je na mnogih mestih popolnoma krivo.

Ključu temu je večina odseka sklenila, predlagati visoki zbornici, naj se preide na dnevni red o prvotnem načrtu dr. Gregorčiča in o dodatnem načrtu, ki je jeman v postopek pritožbe radi goriskega mesta in skušal natoližiti šolska bremena vsaj deloma na deželo, oziroma na posredni davek.

Ta sklep ni bil predlogu ugoden, ali dajal je vsaj priliko, da bi se v javni seji stvari pojasnil in da bi se javno zavrnile krive trditve v poročilu deželnega odbora z dne 22. januvarja.

Poročevalci dr. Verzegnassi je sestavil določeno poročilo, katero, podpisano od načelnika dr. Mauroviča, je bilo oddano v deželni pisarnici.

Ali zdi se, da odsekska verjava je smatrala za preveč častno, ako bi prisla ta zadeva v javni zborovi seji v razpravo; затo je kasneje sklenila, da ne bo o tej stvari zboru nič poročala, in takó ne bo mogoče javno zavrniti krivih trditvev, ki so bile javno prečitane proti šolskemu zalogu, in ne bo mogoče javno pojasniti velike koristi za šolo in za deželo, ki bi prihajala od deželnega šolskega zalogu.

Zato uprašata podpisana:

Ali meni Njegova Ekscelence gospoda deželnega glavar, da je tako postopanje šolskega odseka v soglasju s duhom in s črko opravilnega reda za deželni zbor goriški?

V Gorici, 15. februarja 1894.

Alfred Coronini,

dr. Aleksij Roje.

Uprašanje

do Njegove Prevzivenosti gospoda deželnega glavarja.

Prigodilo se je, da je bil v tej visoki zborovi seji v razpravo; затo je kasneje sklenila, da ne bo o tej stvari zboru nič poročala, in takó ne bo mogoče javno zavrniti krivih trditvev, ki so bile javno prečitane proti šolskemu zalogu, in ne bo mogoče javno pojasniti velike koristi za šolo in za deželo, ki bi prihajala od deželnega šolskega zalogu.

Bati se je, da bi ta vzgled slabo vplival še na druge odseke, in da bi se posebno taki sklepi, gledé katerih članov v odskeh niso bili ene misli, premenili na označeni način, tako, da bi se o določenih stvareh visokemu zboru sploh nič ne poročalo.

Taka zadeva bi bila prošnja društva "Sloga" za podporo, da bi ustanovilo in udrževalo obrtno nadaljevalno šolo s slovenskim učnim jezikom v Gorici, kajti tudi o tej prošnji niso bili članov finančnega odseka edinii misli.

Dasi je večina finančnega odseka proti temu, da bi se dovolila naprošena podpora, vendar ni izključeno, da bi se dež. zbor ne prepričal o potrebi, koristi in nujnosti take podpore in da bi ne dovolil tega, kar se je tudi v finančnem odseku najtopleje priporočalo od slovenske strani.

Omeniti je namreč, da ima društvo "Sloga" pismeno zagotovilo od zasebnega dobrotnika, da podeli društvo kot ustanovno glavlico za omenjeno obrtno nadaljevalno šolo v gotovini znesek štiristoč goldinarjev ali v to odločeno nepremično posestvo v še veči vrednosti, ako dovoli tudi dežela v isti namen prispevek v znesku tisoč goldinarjev,

ter da bi se ustanovitev šole storila nemogoča, ako bi se odrekla podpora tisoč goldinarjev in s tem zapretila še izdatnejša stalna podpora, namreč ustanovna glavlica v nepremakljivem posestvu ali v znesku štiristoč goldinarjev.

Naravno je, da visoki dež. zbor z ozirom na to okoliščino ne bo mogel odreči naprošene podpore. Ali isti dež. zbor bi niti ne prišel v položaj, sklepali o tej stvari, ako bi finančni odsek ne poročal visoki zbornici o navedeni prošnji.

Zato stavljata podpisana naslednje uprašanje:

Ali hoče Njegova Vzvilenost gospod deželnemu glavar skrbeli za to, da pride poročilo finančnega odseka o prošnji društva "Sloga" za podporo gotovo še v sedanjem zasedanju v zborovi seji v razpravo?

V Gorici, 15. februarja 1894

Dr. Aleksij Roje,
Dr. A. Gregorčič.

Deželni zbor goriški.

LX. seja dne 13. t. m. ob 6. u: i zvečer.

Potrdi se zapisnik paprejšnje seje.

Predsednik prijavi peticijo goriške trgovske in obrtniške zbornice, s katero prosi podpore za zeleništvene studije. Izroči se petičkemu odseku.

Na to naznani naslednji predlog, ki so ga podali poslanci dr. Venuti in tovarši:

Deželni zbor naj sprejme to -le rešočijo:

Obžalovanje izjemne in do skrajne moje skodljive razmere, uzočeno po sedanjem šolskem uredbi našega učiteljsca, naše gimnazije in realke, in posebno položaj, ki se je na teh zavodih ustvaril deželnima jezikoma in pa prenapeto stroge, nerazumne naredbe deželnega šolskega nadzornika Leschanoffškega zastran tega, kar se sme terjati v raznih predmetih, zlasti pa v nemščini, zahteva deželni zbor, naj se visoka vlada o tem izrednem stanju stvari nemudoma po posebni komisiji prepriča in potem primerno preskrbi, da se bode pravičnejše ravnalo z ozirom na posebne, čisto izjemne razmere naše šolske mladeži, — ter naročuje deželnemu odboru, naj ti sklep predloži visokemu c. kr. učnemu ministerstvu". —

Podpisani so poslanci: Dr. Venuti, baron Locatelli, dr. Maurovič, dr. Pajer, bar. Ritter, Benardelli, Dottori, dr. Lovisoni in dr. Verzegnassi (torej vsi italijanski poslanci razum Del Torra, kateri je bolan. Ta edinstven namen imponeje). Utemeljitev tega predloga bo na dnevni red prihodnje seje.

Ko se preide na dnevni red, poroča deželni odbornik vitez dr. Pajer o podporah, ki jih je nakazal dež. odbor udovi rajn. vodje dež. kmetijske šole Fr. Žepiča in njegovi hečki — kar se vse odobri brez ugovora.

Dr. Pajer poroča v imenu dež. odbora o premembri §. 19 pravil dež. gluhotonevne, po katerem so se sprejemali do sedaj gojenici v zavod, kateri so dosezali 7, pa ne prestopali 10 let. Po nasvetovani premembri se bodo zanaprej sprejemali otroci, ki so končali 8 let a ne prestopili jednjstega

Prvi zakon se odobri po odsekovem predlogu z malimi dostavki nekaterim paragrafom, drugi pa se potrdi nespremenjen, kakor ga je predložila vlada. — Oba zakona se potom nujnosti sprejmeta tudi v zadnjem tranj.

Seja je končala ob 8 uri zvečer.

Seja dne 15. t. m.

O tej kako zanimivi seji podamo danes le prav kratko poročilo, ker nam premanjuje prostora in časa.

Poslanca grof. Alfred Coronini in Dr. Rojic sta prašala prevz. dež. glavarja, ali meni, da je postopanje solskega odseka, kateri ne misli podati o predlogu poslanca Gregorčica zastran ustanovitve deželnega solskega zaloge nobenega poročila, v soglasji z duhom in s črko opravlilnega reda za dež. zbor gorški?

Glavar odvrne, da on ni odgovoren za to, kar se godi in sklepa v odsekih, da solski odsek mu do zdaj zares ni izročil nobenega poročila o predlogu zastran ustanovitve dež. solskega zaloge in da obžaluje, da ne more dati na interpelacijo drugega odgovora.

Na interpelacijo Dr. Rojica in Dr. Gregorčica, katera je priobčena na drugem mestu današnje stevilke, odgovori glavar, da se to zgodi že v prihodnji seji.

Na to čita poslanec dr. Gregorčič interpelacijo, katero smo objavili na drugem mestu.

Vladni zastopnik pravi po navadi, da boče to interpelacijo predložiti vis. vladni.

Po prestopu za dnevni red utemeljuje Dr. Vrneti predlog, katerega so podpisali vsi ital. poslanci; zastran preuredbe nasih srednjih sol. (Glej predlog v poročilu o prejšnji seji). Jako obširno utemeljitev priobčimo v prevodu o svojem času.

Poslanec Dr. Gregorčič je v daljsem govoru podpiral predlog — omenil, da se pritožbe zastran prenapete strogosti ne morejo raztezati na žensko učiteljico, kjer se se prav človeško ravna z učenkami in da, če so morda opravičene pritožbe zastran učiteljskih močij za italijansčino, se ne more kaj tacega trditi tudi za učitelje slovensčine, kateri vestno spomljuje svojo dolžnost.

Na to se jednoglasno sprejme nasvetovana resolucija.

Goriskemu mestu se dovoli, da porabi ostank posojila od leta 1889 za drenažo pokopalisea.

Dr. Rojic je sicer povdarjal, da bo nameravano delo v zdravstvenem oziru skodovalo mestu, in da torej ne more glasovati za predlog dež. odbora, a večina ga je vendar potrdila. O podporah za cestni namen poroča dr. Abram. Dovolé se naslednje podpore: cest. odboru cervinjanskemu z dve dovozni cesti k novim železničnim postajam 2500 gld., gradiskemu cestnemu odboru 1500 gld., cestnemu odborom: komenskemu 1000 gld., ajdovskemu 800 gld., goriskemu 1000 gld., tolminskemu za cesto Staroselo-Loge 1000 gld., kanalskemu 900 gld., sežanskemu 1000 gld., in odboru za branisko cesto 300 gld. —

Za utrjevalna dela nad hudoournikom Belo, da se ne bodo širili plazovi pod vasjo Sedlom, dovolil je zbor 600 gld. podpore.

Trgovinski zbornici gorški se je dovolio 266 gld. 66 kr. podpore za izvršitev primerjevalnih poizvedeb o koristih, katere obeta železnica po soški dolini v primeri z obstoječimi železnicami — in naročilo se je dež. odboru, naj naredi vse stopinje, katere bo spoznal za ugodne in uspešne v doseglo soške železnice.

Vse druge prošnje, kar jih je bilo na dnevnem redu za podelitev podpor, je zbor zavrnil.

Prihodnja zadnja seja bo v torki dne 20. t. m. ob 10^{1/2} uri popoldne.

Iz Ljubljane, 13. februarja. (Izv. dop.) Dregnili smo v sršenovo gnezdo s svojim dopisom o dijaskem društvu „Danici“, ker smo društvu pripisovali premalo važnosti. Neki primorski dopisnik (ki je gotovo že nestropno čakal prilike. Uredn.) se v „Slovencu“ zaradi tega zadira v „Soča“ in mej drugim očita njenemu ljubljanskemu dopisniku mladost in neizkušenost. Gospodje pri „Slovencu“ pač nimajo nikake pravice komu očitati mladost; ko menda baš pri „Slovencu“ tudi sodelujejo možje, ki še niso videli Abrahama.

Primorski dopisnik poprašuje, če ne sega globoko v naše narodno življenje če se

brani slovenskim dijakom na Dunaju v društvenih govoriti v slovenščini, kaj potem pač globoko sega? Tukaj naravnost rečemo, da je nam veliko več ležeče na tem, da se slovenščina spoštuje po naši domači zemlji nego pa na daljnem Dunaju. Po našem mnenju se moramo pred vsem poganjati za pravice našega jezika na Slovenskem, še le potem se brigajmo za raznere na Dunaju, ko bode doma vse v redu. Bolj nas je zabelelo v sreči, ko so na Kranjskem pozdravljali novodoselega deželnega predsednika v nemščini gospod prošt K. v imenu duhovščine, gospod deželnemu glavar Detela v imenu dežele, in pa gosp. M. v imenu kmetijske družbe, da se je naš materni jezik v važnem trenotku zatajeval — nego pa, ko je ministerstvo odreklo slovenščini jednakopravnost na Dunaju. (Kar bi se pa tudi ne bilo smelo dogoditi! Toda — imamo koalicjsko vlado, katero podpirajo vsi „Slovenčevi“ pristaši. Uredn.) Sicer smo pa mi izrekli svoje mnenje le bolj gledé na daljnje posledice, ki se morejo iz razsodbe državnega sodišča izvajati. Razsodba državnega sodišča ne bude dosti moglo ovirati našega narodnega življenja, ko pravi narodni tok se vendar vrši le v domovini mej zrelimi možmi, ne pa mej dunajskimi dijaki. Naši narodni boji snčejo se bolj okrog pravice slovenščine v solah in uradih, ne pa v dijaških dražtvih. Če se nam dovoli le v solah in v javnih uradih po vsem Slovenskem popolna jednakopravnost, potem se pač ne bodimo toliko ruvali za pravice slovenščine po raznih družtvih na Dunaju. (Mislite? Ur.)

Naravnost smeši nas zaradi bojazni, da bi novo društvo še prepričalo zaneslo mej. dajstvo in pravi, da „Soča“ tega ne zabrani in je tudi dobro, da ne bode zabraniti mogla. Tu je „Slovenčev“ dopisnik naravnost priznal, da njemu je zelo ljubo, da se Slovenci ravnamo mej seboj, naj se nam pri tem Nemci in Lahi se tako smejojo v pest in si veselja manjše roke. Toda gospodje „Slovenčevi“, se mora ne bodate dolgo smejali. Stvari se na Dunaju nikakor ugodno ne snčejo. Kdo ve, kaj se pride. Odločujoči činitelj so nemški liberalci in njim se moramo Slovenci ustavljati le, če smo složni. Če se nemškoliberalni upliv utrdi v Avstriji, to bode v skodo ne le naši narodnosti, temveč tudi veri.

Pač vemo, da kdo poreče, da pri nas ni mogoče, ker gre za načelo. Tudi nemške konservativce in liberalce so ločila načela, gotovo bolj nego konservativne in napredne Slovence, ali vendar so si podali roko v skupno delovanje. Kar je bilo pri Nemcih mogoče, bi pač bilo tudi pri Slovencih, le dobre volje je treba in trenzega premisleka.

Očita nam dopisnik dalje, da ne poznamo „Rimskega Katolika“, ker smo pisali, da se s tem le dijaki zapeljujejo v politiko, ker se širi mej mladino ta list. Dopisnik pravi, da baš „Rimski Katolik“ svetuje mladini, da naj se vči, ne pa politiku. To je nam že bilo brez dopisnika znano. Poglejte pa katerikoli list „Rimskega Katolika“, v vsakem najdete celo vrsto spisov, ki so v tesni zvezi z našimi političnimi boji in so jako rezko pisani. Mari mislite, če dijaki te spise čitajo da se ne unamejo za politiko, naj se jim na drugih straneh politika še tako odsvetuje. Tista odsvetovanja se le dijake prav mikajo.

Da je gospod dopisnik marsikaj po svoje zasukal, je čisto naravno pri „Slovenčevih“ sodelavcih. Tako nam podnika, kakor bi se mi bali, da bi se „Daničarji“ ne pretepal. Mi tega nismo pisali, temveč smo le govorili, da pretepi mej dijaškim društvom so vzbudili neko nezaupanje do teh društev v vladinih krogih in jih zatorej hočejo skrbnejce nadzorovati. Kdor je zasledoval življenje mnogih dunajskih dijaških društev, nata v tem tudi pritegne. Od tistega časa, ko so se razni taki pretepi začeli, je jela vrla bolj paziti na dijaska društva, jela so se razpuščati iz raznih povodov, kar se popred ni godilo.

Dvoboja pa „Soča“ nikdar ni odobravala in zagovarjala in jih gotovo obsoja prav takó, kakor „Slovenčev“ dopisnik. Mi le prešrečno želimo, da bi ta razvada popolnoma izginila iztaj slovenskih dijakov. Prepričani smo pa, da taki dogodki mej „Slovenčani“ niso pogosti, če tudi nima naravnost v pravilih povedanega, da zametava dvobojo. In hvaležni budem vsem dijakom, kateri se tradijo, da se dvoboji izrujejo popolnoma iz Slovenije.

Domače in razne novice.

† Fran Rački. — V torki zjutraj dobili smo iz Zagreba po brzojavu prežalostno vest, da je umrl učeni, slavni Jugoslovjan Franjo Rački. Naše uredništvo je poslalo jugoslovanski akademiji sožalno brzojavko.

O učenem možu piše g. Anton Trstenjak v svoji knjigi: „Spomenik slovanske uzajemnosti“ tako-le:

Fran Rački je učenjak prve veličine in izvrstni domoljub; on je najznamenitejši ud jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti, kateri je predsednik. Porodil se je 1. 1829. v Primorji. Učil se je na Reki, v Varaždinu, potem na Dunaju in si je izbral duhovski stan. Od 1852. je profesor cerkvene zgodovine in cerkvenega prava. L. 1857. je šel na prizadevanje Strossmayerjevo v Rim, kjer je bil nekoliko let kanonik ilirskega kapiteljna, preživevši največ časa v vatikanski in drugih knjižnicah.

Z znanim delom o „Cirilu in Metodu“ (1857—59) si je pridobil slavo po vsem slovenskem svetu. Nadalje so mu dela: „Pismo slovensko“ 1861; „Odlomek iz državnega prava hrvaškega, Dunaj 1861; v „Pozoru“ je priobrnil več zgodovinsko-političnih člankov; v „Književniku“ in posebe je izšla: „Ocenja starijih izvora za hrvaški in srbski poviest srednjega veka“, z Vatroslavom Jakićem pa je izdal „Ascensko evangelije“ 1865. Odkar je postal Jugoslovanska akademija središče hrvaških učenjakov, priobrnil jo v „Radu“ in „Starinah“ dokaj veleznamenitih razprav; imenitimo vsaj nekatere. V Radu: „O Bogomilih“, „Pokret na slavenskem jugu konec XIV. i početkom XV. stoljeća“, tudi posebe 1868; „Borba južnih Slavena za državnu neodvisnost u IX. veku“ 1875; v Starinah: „Gradja za poviest hrvaškoslovenske seljačke bune god. 1473“, 1875.

Sijajan pogreb, kakoršnih je Zagreb videl še malo, vršil se je učeraj ob 10. zj. Poleg prenemogih društev zagrebskih došlo je veliko deputacij iz cele Hrvaške in tudi s Slovenskem. Od zeleni Soče ni bilo deputacije, ker smo pač preoddaljeni in je železniška zveza prav slaba, toda bratje Hrvatje naj bodo prepričani, da Slovenci ob skrajni zahodni meji iskreno žalujemo z njimi ob grobu velikega učenjaka, slavnega sina staroslavne trojeline kraljevine hrvaške — Frana Račkega. Slava njegovemu spominu. Mir njegovi veliki, plemeniti duši!

„Matice Slovenske“ razposilja svoje knjige za 1. 1893. Knjige so tri — krasen dar matičnem udom. 1. „Letopis“ za leto 1893. je uredil prof. Anton Bartel; obsega na 306. str. pet znanstvenih razprav, bibliografijo slovensko in društvene vesti v preteklem letu. — 2. „Slovenska zemlja“. Druga knjiga te zbirke prinaša na 131 straneh iz peresa našega rojaka prof. S. Rutarja zgodovinski opis poknežene grofije goriške in gradisavske. V berilo je vtišnjeno 12 lično izdelanih podob. Vsak Slovenec, zlasti pa vsak Goričan bo z zanimanjem čital izborno delo našega pisatelja.

3. „Zabavna knjižnica“, VIII. zvezek. Ta obsega III. in IV. del (konč) slovečega romana: „Z ognjem in mečem“ iz peresa slovečega Poljaka Senkeviča. Krasno tiskano knjigo diči veliko podob, ki predočujejo važnejše prizore romana. Velike knjige moremo biti zares veseli, da moremo „Matici“ le častitati, ker je svojim udom poklonila to sloveč leposlovno delo.

„Primorce“ st. 5. je priložen današnji stevilki. Obsega na 6 straneh članka „Zakaj so zmagali“ in „Živinska sol“. Dalje 27 goriskih novic, 15 iz ostale Slovenije, 19 raznosterostij, 8 smešnic in dopisov. Berila torej dosti!

„Radodarni doneski“ so izstali, ker zaradi interpelacij in poročila iz sinočinje seje deželnega zbora se nam je nabralo več preveč gradiva.

Solkanski „napad“. — Preiskava ni ničesa dognala proti Solkancem. Državno pravdinstvo toži edino le dva Solkanca zaradi — krivega pričevanja. Na to pravdo smo prav radovedni.

V Gradeu je bila brzojavno ukazana zatvoritev tamošnje tehnike. Med slušatelji in profesorji so nastale tako napete razmere; zlasti rektorja so začeli močno črtiti, ker je dovolil redarjem vstop v tehniško poslopje. Slušatelji so izdali na to brosuro — brez naznjanjenega imena pisatelja in tiskarne — v kateri so ostro in brezobjektivno šibali rektora in profesorje. Ker so se pripetili še razni izgredi, dalo je ministerstvo šolo zapeti. — To je za slušatelje hud adarec, kajti če šola ostane zaprta, zgubé leto in s

tem bodo trpeli veliko škodo. Mestni zastopniki in vsi poslanci so brzojavno prosili ministerstvo, naj bi se tehnika kmalu zopet odprla.

Posojilnica v Nabrežini, vknjižena zadruga z omejeno zavezo, vabi k rednemu občnemu zboru, kateri bode dne 25. februarja ob 3 uri popoldne v občinski pisarni. Dnevni red: Nagovor predsednika. 2. Poročilo kontrolnega odseka. 3. Poročilo blagajnika. 4. Volitev novega načelstva. 5. Volitev treh članov v kontrolni odsek za l. 1894. 6. Raznui nasveti in predlogi. K obilni udeležbi vabi najljudnije častite zadružnike in prijatelje zadruge

Načelnstvo.

Službe išče mladenič, 18-letni pisar v neki tovarni. Pozna slovenski in nemški jezik in nekoliko laški. — Kdor bi ga mogel porabiti, naj se oglaši pri uredništvu.

Tudi neki izšolan gimnazijec bi rad sprejet primerno službo.

Opera v Gorici. — V postu bo v goriskem gledališču 15 predstav dveh znamenitih laških oper „A mleto“ in „Mignon“ zadnja v našem mestu prvikrat. — Opera družba je že došla v Gorico.

V Gorici je umrl nagle smrli gostilničar v Raščetu g. Fr. Belin, rodom iz Kobarida (Urhov). N. v. m. p.!

Zahvala.

O priliki mojega odhoda z Nabrežino v Gorico, priredilo mi je slavno pevsko društvo „Nabrežina“ v slavo prav prijeten vočet, ki me je nepričakovano iznenadilo in globoko ganil, da sem se toliko tež poslovil od prijaznih mi Nabrežincev. Stejem si zategadel v dolžnost, tem potom se enkrat prav presrečno zahvaliti imenovanemu društvo za izkazano milost ter posiljam iz Gorice vsem gg. društvenikom „Nabrežincu“, „Bralnega društva“, „Hravnega in posožilnega društva“ ter njihovim poštovovalnim predsednikom gg. Ign. Tavčetu, Andreju Stupiču in Ivana Gabarija ter g. pevovodji Ang. Tavčetu svoje presrečne pozdrave s hvaležnim vsklikom: Bog Vas živi!

V Gorici, 15. februar, 1894.

A. C.

Fosiano.

Zastopništvo novega pogrebnega društva prosi da v zavrnitvi članka „Sconvenenze“ priobčenega v st. 18. „Corriere“, objavimo naslednje:

Nova pogrebnja družba se ni sama ponudila za omenjeni slučaj, ampak *bila je poklicana zjutraj na vse zgodaj*, kakor hitro je bila smrт potrjena, v hišo jedine osebe, ki je z rainjim skupaj živila, in od jednega sorodnika bivajočega v Gorici, in je torej z vso pravico pričela mrtvaško sobo prirejati.

Ali staro družba, iz zavisti do nove, za konkurenco in da bi jej onemogočila obstanek, trudila se je prepričati in je tudi prepričala nekega drugega vnuka od umrlega (kateri poprej ni bil nasproten novi družbi, ampak celo zadovoljen z njim), kajti dejal jo, da dā prednost novi družbi, ako ista sprejme pogoje ponujane od strani stare družbe) in tako joj je bil omenjeni pogreb naročen. Bila je torej staro družba ki so je obrnila do redarjev, da bi doseglia z močjo, kar je bila z vso pravico nova družba že pričela.

Iz teh pojasnil je postopanje nove družbe cisto opravičeno; ona se nikomur ne vsiljuje in čaka, da ji občinstvo v žalostnih slučajih da prednost, vsled njene bol

Razglas.

Naznana se, da

javna dražba

zastavil IV. četrletja t. j. mesecev
oktobra, novembra in decembra 1892.
začne v pondeljek, dan 12. marca 1894.
ter se bo nadaljevala naslednje petke in
ponedeljke.

Od ravnateljstva zastavljenec
in ž njo združene hranilnice.

V Gorici, dne 9. februarja 1894.

Svojo veliko zalogo
olja iz oliv

priporoča

Enrico qm. Carlo Gortan,
via Caserma 4, Trst [naspr. pivarni Pilsen]

Ustanovil I. 1767. Johann Jakob Samassa.

Ces. in kralj.

dvorni zvonar

ALBERT SAMASSA v Ljubljani

Harmon. in melodični glasovi
z izborno pripravo za zvonjenje. Zvono do 40
centov more zvoniti en sam mož. Čistu kovino s
srebrnobelo bliščoko Moran čist glas.

Garancija pet let.

Cerkvene priprave iz masivnega
brona; svečniki, lustri, svetilke, al-
tarni križi, kanonske tablice, loncei
za cvetlice itd., dalje gasilnice, pum-
pe ograje pri studencih, ventili itd.

Obeine in požarne brambe dobe narocila,
tudi na obroke.

Ceniki brezplačno! Štiri častne medalje.
21 svinj.

Lekarna „k
zlatnemu držav-
nemu Jabolku“

J. PSERHOFER'ja Dunaj. I.,
Singerstrasse
15.

Kri čistilne kroglice, vrije univerzalne kroglice

imenovane, zaslужijo slednje ime po vsej pravici, ker je v resnici tako mnogo bolznej, v katerih so te kroglice zares izvrstno učinkovale.

Že mnogo desetletij so te kroglice splošno razširjene in je malo obitelji, kjer bi ne imeli vsaj malo zaloga tega izbornega domačega sredstva.

Mnogi zdravniki so priporočevali in priporočujejo te kroglice kot domače sred-
stvo, vlasti proti vsem boleznim, ki nastanejo vsled slabe prebave in vsled obstrukcij.

Od teh kroglic stane: 1 škatljica s 15 kroglicami 21 kr., 1 zvitek s 6

škatljicami 1 gld. 5 kr., če se posije nefrankovano proti povzetju pa 1 gld. 10 kr.

Če se poprej vposlige denarni znesek, potem stane poštne proste pošiljatev: 1 zvitek kroglic 1. gld. 25 kr., 2 zvitka 2 gld. 30 kr., 3 zvitki 3 gld. 35 kr., 4

zvitki 4 gld. 40 kr., 5 zvitkov 5 gld. 20 kr., 10 zvitkov 9 gld. 20 kr. (Manj ko je-
den zvitek se ne more pošiljati.)

Prosi se, Izrecno „J. Pserhofer-ja kri čistilne kroglice“

zahtevati in na to paziti, da ima napis na pokrovu vsake škatljice na navodilu o
uporabi stoječi podpis **J. Pserhofer** in sicer z **rudečimi** črkami.

Balzam zoper ozeblino **J. Pserhofer-ja**, 1 lon-
ček 40 kr. s poštne prosto pošiljatvijo 65 kr.

Sok od ozkega trpotea **Spitzwege-
richschaft**, 1 stekl. 50 kr.

Američansko mazilo **zoper protin**, 1 lonček 1 gld.
20 kr.

Prašek zoper pótne noge, cena ska-
kr., s poštne prosto pošiljatvijo 75 kr.

Balzam zoper golšo, 1 stekl. 40 kr., s pošt. prosto
pošiljatvijo 65 kr.

Angelški balzam, 1 stekl. 50 kr.

Razen tu imenovanih preparatov so v zalogi še vse v avstrijskih časnikih ogla-
šene tu in inozemske farmacevtične specijalitete ter se poskrbe vsi predmeti, ka-
terih morda ne bi bilo v zalogi, na zahtevanje točno in najceneje. — **Pošiljatve**
po pošti izvršujejo se najhitreje proti temu, da se proj vposlige denar, večje na-
ročbe tudi proti povzetju zneska.

Če se preje vpošlje denar (najbolje s poštno nakaznico), potem

je poština mnoge cenejša, nego pri pošiljatvah proti povzetju.

Na prodaj v Podgori

hiša št. 3. z vrtom; pripravna za go-
stilno, ker je tam že bila. Poleg hiše
vodnjak. Več pové lastnik, stanujoč v
isti hiši.

Stev. 44

Razglas

Podpisano vodstvo priredi s pod-
poro, ki jo je v ta namen dovolil ve-
leslavni deželni odbor

podučni tečaj za zlaško cepljenje trt.

Tečaj bo dvodnevni in sicer 23 in
24 svečana t. l. Za ta tečaj so name-
njeni štipendiji in sicer 15 štipendijev
po 2 gl. za ubožnejše posestnike vino-
gradov. Kdor se želi udeležiti tečaja,
naj se oglaši tudi samo z dopisnico do
21. t. m. pri tukajšnjem vodstvu.

Vodstvo slov. odd. dež. kmet. šole.
V Gorici dne 15. svečana 1894.

Anton Potatzky

v Raštelju štv. 7 v Gorici

prodajalnica drobnega in nürnbergškega blaga na drobno in na debelo.

Jedino in najcenejše kupovališče.

Posebna zaloga

za kupovalce in razprodajalec na deželi,
za krošnjarje in cunjarje.

Največja zaloga

čevljarskih, krojaških, pisarskih, popo-
tovalnih in kadičnih potrebskim.

Zlaška obuvala.

Vozicki in stoli na kolescih za otroke.
Strune za godala.

Posebnost: Semena za zelenjavno in travo.

Prosim dobro paziti na naslov:

Na sredi Raštelja štv. 7.

St. 70.

Razglas

Dne 21. t. m. ob 10 uri predpolno
oddal se pri tem uradu na javni dražbi zida-
anje nove solske hiše za dvorazrednico v
Volčah in za enorazrednico v Logu (Bredha).

Stroški so preudarjeni zo ono v Volčah na 8983 gld. 4 kr., in v Logu na 5000 gld.
Načrt in preudarek tega dela kakor tudi po-
goje si vsakdo lahko ogleda do dneva dražbe
pri tem c. kr. okrajnem soškem svetu ob
uradnih urah.

Pred začetkom ustnene dražbe je vlo-
žili 5% varčina.

C. kr. okrajni šolski svet v
Tolminu, 12. februarja 1894.

Predsednik: MARENZI

Teodor Slabanja

srebrar V GORICI (Görz ulica
Morelli 17)

se preporoča preč. dohovščin za napravo cerkevih
posod in orodij iz redkega srebra, alpac in medenin:
kot: monstre, kelihi, itd. itd. po najni-
jeni v najnovejših in teplih oblikah. Stare reči popra-
vimo ter jih v ognju posrebeni in pozlatiti.

Da si zamorejo tudi meni premožne cerkev in
misli razne cerkevne stvari, se bodo po želji prečast,
p. n. gospodov naročnikov prav ugodni plačilni pogoj
stavili. Ilustrirani cenik franko.

Naravne mineralne vode iz raznih studencov.

Kemični, farmacevtični in drogerijski
izdelki najbolj čislano domače in
tuje zdravilne posebnosti.

Ribje olje, naravno in izvrstno, pri-
jetnega okusa in kemično čisto.

Ribje olje z železom ali železnim
jodom.

Najčistejše žvepljenokislo apno c. kr.
kmetijske žele v Gorici za vinski
rabo.

Zdravila za živino, konjski cvet,
konjski prašek, goveji prašek.

Homeopatična zdravila.

prodaja novoustanovljena lekarna

Braunitzer v Rabatišču št. 16.

v najemu

Alojzija Gliubich-a.

Gospod Fran Waschek,

radnik jožne železnice v Trstu, 51 let star,

srednje počitave, z nekoliko osivelimi lasmi,

pristriženo polno brado, veliko zaceljeno rano

na glavi, oblečen v kratko zimsko suknjo

temne kavine barve, črnim, trdim klobukom,

kateri ima tvrdkino marko „Rossi aus Triest“.

je izginil iz Trsta dne 10. januarja t. l. Ker

je mož nekoliko trpel na umu, je mogoče:

ali da tava kje okoli (sluti se na Krasu), ali

da se mu je pripetila kaka nesreča ali pa da

je zblaznel in so ga morda vsprejeli v bol-

nišnico. Ker je sedaj obstanek vse obitelji

odvisen od okolnosti, da se kaj izvz o njem,

prosim iskreno, da bi blagomaklonjeno naz-

nani gospodu Mahorčiču, načelniku južne že-

leznic v Trstu, ako kdo slučajno pride na

sled nesrečnežu.

Ivan Trošč.

Edina tovarna

„Caffè Vittoria“

V TRSTU.

Kava „Vittoria“ je edina svoje vrste, kaj
raji se **sama**, kar je njena posebnost, da je ni treba
dodajati **kolajino kave!**

Z mlekom je **slatno**. Ako je pa primešano
dvajsetno prave kave, postane **izborna!**

Kava „Vittoria“ se visoko ceni, kar je izredno
zdravilna okusna, krepljiva in ekonomična. Iz enega
čaša določi **60 vedrij** sklepke kave.

S kavo „Vittoria“ prihranimo gotovo **200 ed-
sloškov** v primeru s kolonialno kavo, katera, in
sicer navadna vrste, počema in zmela ne stane pod
gld. 180; dočim pa kava „Vittoria“ stane le **60 kr.**,
dohimo razloček gld. 120, kar je enako **200 ed-
sloškov**.

Kemična analiza pospoda **Augusta Vier-
thalerja**, profesora na c. kr. akademiji za kemi-
čno in mornarstvo; pospoda **Ivana Perhauza**, profesora
kemije in zapisnikenega izvedenca; kemikalno-
analitično-tehnološkega poskuljstva **Ivana Huber-ja**, itd. itd. kakor tudi laskava imenja mnogih
boljših zdravnikov (ki jo nazivajo kavo **bodočnost**):
ako še dostavimo, da to kavo rabijo že nekatere
bolnišnice, dobrudiščne zavode, kolegi in semenišča;
dale je konsumenti blistvo počraščajo po njej — vse
to sijajo potrebujo, da kavi „Vittoria“ tice danes prvo
mesto med vsemi do zdaj znanimi primisli.

Gotovo je torej, da bo to kavo rabila vsaka
rodilna, ki je mar zdravje in štednja.

Ucenki brezplačno. — Za poskušajo se
razpoložijo po pošti zavej po 5 mil. proti pošteju
3 gld., aki se je obrnil na založnika **W. du Ban**
v Trstu, Piazza Lipsia 2.

Založnik v Gorici gosp. Ernest Stecker,
Črvenčanu gosp. Giuseppe Drossi
v Franciji.

V vsaki župniji in županiji

sprejme se razumna, čislana in gnutno dobro
stojča oseba kot

<h

"Primorec" izhaja vsakih štirinajst dñj kot priloga **"Soci"** brezplačno; drugače stane po pošti ali na dom pošiljan za celo leto **80 kr.**; za tuje države več poštni stroški. **"Soci"** z **"Gosp. Listom"** in **"Primorcem"** stane na leto 4 gld. 40 kr. — Uredništvo in upravnštvo je v Tržni ulici (Mercato) 12, II.

Primorec

Domači oglasi sprejemajo se le iz narodnih krogov. Placujejo se: za šesterostopno petivrstvo enkrat 5 kr., dvakrat 9 kr., trikrat 12 kr., večkrat po pogodbi. Vsa plačila vrše se naprej. — Posamečne številke se prodajo po 2 kr. — Rokopisi se ne vračajo.

Zakaj so zmagali?

V predzadnji **"Soci"** in v zadnjem **"Primoru"** smo navajali uroke, zakaj so tudi pri letosnjih dopolnilnih volitvah v trgovinsko in obrtniško zbornico zmagali Italijani.

Brez vseh okoliščin pa smo navedli največjavi razlog, katerega si nikakor ne smerimo prikrivati, da bi kdo ne utegnil dobiti napačnega pojma o celiem položaju. In ta razlog je eisto jednostaven, namreč, da Italijani imajo v sledu svojega presečnega stališča večino volilev med svojimi ljudmi, kajti voldni red je bil sestavljen morebiti namenoma tak, da Slovenci na sedanjih podlagi težko kdaj dobimo večino volilev, dasi imamo najbrže dvakrat več trgovcev in obrtnikov nego Lahi.

V trgovinskem oddelku, ki voli v zbornico osem zastopnikov, imajo Italijani dvetretjinsko večino volilev za seboj. — V obrtniškem oddelku, ki voli v treh skupinah 14 zastopnikov, smo Slovenci le v tretjem razredu — ki voli 6 zastopnikov — po številu volilev blizu enaki z Italijani. Toda niti v tem razredu Slovenci se ne moremo zmagati, ako nasprotniki naprej vse svoje moči, kakor so storili letos. — V prvem obrtniškem razredu, ki voli 4 zastopnika, voli le osem velikih obrtnih podjetij, ki so po vseini v nemških rokah, ki pa vselej volijo složno z Italijani in ki svoje koristi jedinstveno z italijanskimi. — Tudi v drugem obrtniškem razredu imajo Nemci in Italijani dvetretjinsko večino. Dokler bodo Nemci in Italijani jedni proti Slovencem, ni upanja na zmago.

Dlo teh jasnih zaključkov smo prišli v sledi tega, ker smo se vedno pripravili za lebdeče volitve. Po velikem trudu se nam je namreč posredilo sestaviti imenik vseh trgovcev in obrtnikov v deželi, ki plačujejo kak obrtni davek ali ki sploh imajo kakob takozvanjo patentec. Iz tega imenika bodo mogli zastopniki našega naroda zajemati nesporočne podatke, kako krivčen je sedanj voljni red, po katerem je italijanski tretjini v deželi za dolgo časa zagotovljena neomejena oblast v menovanju zbornic in po njej glavna beseda tudi v deželni upravi, v deželnem zboru in odboru. In ker bodo mogli s številkami dokazati to krivico, lahko jim bode na merodajnih mestih z očitno opravitenostjo povzdigniti svoj glas in zahtevati, naj se voljni red premeni tak, kakor zahteva zdrava pamet, kakor zahteva pravica. In nadejati se smemo, da njih glas ne bo vedno le glas upošteva v puščavi, marveč da prej ali slej bodo tudi pravna učesa na merodajnih mestih, ki ga bodo poslušala in ki končno ugode prepravičenim zahtevam slovenskega prebivalstva te dežele.

Da smo povodom letosnjih volitev prišli do tolike jasnosti, to je naš največji uspeh, s katerim smo povsen zadovoljni. Poprej tudi vedeli nismo, kakor prav za prav stojimo, kar je dajalo poved varajočim ibizjam. Tega v prihodnje ne bo več, marveč računili bomo vselej z dejanskih razmerami, z neoporečnimi dejstvi ali fakti, na kajih podlazi pričnemo neizprosen boj za svojo sveto pravico s trdnim mimo na končno zmago.

Več o tej razliki v številu slovenskih in laških volilev in o uzroku te prikazni bomo govorili v eni prihodnjih številk. Iz povedanega in iz prihodnjih številk bo razvidno, kakor vestno in ustajno so vrsili prevzeto nalogu tisti, ki so v imenu društva **"Sloga"** vodili priprave za letosnje volitve. Razvidno bo pa tudi, koliko podlosti je združeno pri tistih slovenskih **Neslogarjih**, ki se v očigled tolkemu trudu in uspehu drzejo še jezik brusiti proti imenovanemu društvu in tistim osebam, ki so delovale v njegovem imenu. Osebe, ki so delovale, ne zahtevajo za svoj neumorni trud, ne plačila ne hvale, toda strupenih pušč od ljudij, ki se žalijo med Slovence, ker so lačne in žejne našega denarja, pa tudi ne zaslužijo. In takim jezikom bo treba pokazati sleherna slovenska vrata, da se nikoli več ne prikažejo niti v eni sami slovenski hiši, kajti razdirati, neslogo in razpor sejati, jezik brusiti, obrekovati, smeti in žaliti tiste, ki ves svoj čas in vse svoje delo posvečujejo svojemu narodu, ni nikaka umetnost, pač pa razkriva skrajno duševno propalošč, kakoršne Sloveni v svoji sredi ne potrebujemo.

Živinska sol.

Komen, 12. februarja 1894.

Od kar je visoka vlada odpravila na škodo naše živinoreje živinsko sol, tradili so se kmetski krogi za zopetno upeljavo označene soli. Da se ta smoter čim prej doseže, zbrali so se tudi pred 2 leti vsi župani našega sodnega okraja na poseben shod, ter prosili visoko vlado, da bi zopet uvedla za živino prepotrebno sol po znižani ceni. — Vsi napori različnih krovov niso bili zmanj, ker kakor znano, bodo smo živinsko sol po znižani ceni 5 kr. za kilogram.

Na prvi pogled smo bili vsi živinorejevzadosteni nad to dobroto, najbolj pa oni, koji znajo ceniti vrednost soli za živino. Pa glej, kakor bi trenil, presečile so nas težko, s katerimi je zvezana dobava te soli. Tako je na pr. naše županstvo dobilo nalog, sprejeti 34 kvintalov soli v Piranu. Če se pomici, da je Piran oddaljeno mesto, če se dalje pomici, da je treba plačati žaklje in v ogib kazni paziti na svinčene pečate, na finančno kontrolo itd. itd., je skoro nemogoče, sprojeti take **"ugodne"** vladine pomidbe, v sled katerih bi narastli stroški na 1 kilogr. živinske soli toliko, da bi nas stala kakor za pravo sol; ni se edini, da je naše sl. staršinstvo v svoji redni javni seji dne 11. t. m. to vladino **"dobroto"** na slovenski način odklonilo. Isto tako ravna bodo tudi mnoga druga županstva, ker jim ne kaže, jemali sol ne gledajo na velike sitnosti pri upisovanju itd., ampak že radi previsoke cene.

Nasa živila bode odslej, kakor že navajena, stene hzala, da si celoma nadomesti one snovi v želodonu, katere so ji za uspešen razvitek in prebavljanje neobhodno potrebne. Živinoreja je kmetovalen neobhodna potreba, kajti brez nje nima kmet gnoja niti mleka. Živila je pravi rezervni fond za slehernega gospodarja, v kateri seže v potrebi in ga tudi v skrajni sili res propada. To vrsto kmetijstva bi morala vlada posebno podpirati, ker ravno iz nje izteka se največ denarja v

nenešicene nje blagajnice, a tega ne stori, dokler bode na krmili birokratizem, ki prav nič ne pozna potreb ogromne večine avstrijskega prebivalstva, to je stebra države — kmetskega stanu.

Kaj bi bilo, da bi vlada kakor drugod prodajala živinsko sol po večjih vaseh po znižani ceni 5 kr. za živinorejce, pri tem bi imela velik dobiček sama in naši živinorejci posebej, ali naj bi vso kuhinjsko sol znižala tako, da bi jo slehern živinorejec lahko tudi živini poklada.

Al. St.

Goriške novice.

Novi poštni urad na goriškem kolodvoru, o katerem smo govorili že lani, se otvoril aprila meseca. Poslopje je dovršeno, toda oprava ni še vsa dogotovljena, radi česar se je otvoritev zakasnila. — Ta poštni urad bo velike važnosti in edini se je, da ga niso že danav ustanovili. Doslej so morali namreč vse poštne pošiljatve, ki so prišle iz Italije ali bile dolni namenjene, voziti s kolodvora v Gorico in od tu po dovršeni odpravi zopet na kolodvor; s tem se je trtil dragi čas in dogajalo se je celo, da pošiljatve niso bile odpravljene o pravem času. — Pa tudi goriškim meščanom bo novi poštni urad v veliko korist.

Nagla smrt. — V pondeljek popoldne sta je 13-letna hčerka mestnega učitelja **Zarmana** čez Travnik. Nakrat jo zgrabi silna bolečina v grlu, ki jo hoče zadušiti. Deklica stopi v vežo Paternollijeve hiše, kjer se zgrudi na tla. Ljudje prihite na pomoč in jo odneso v Cristoforettijevu lekarno. Toda vsi pripomočki bili so brezuspešni; za nekaj minut je deklica izdihnila svojo mlado dušo. — Deklica je imela v prejšnji dobi hudo bolezzen v grlu; zdravnik mislijo, da novi smrtni napad ima svoj vir v prejšnji bolezni.

Samomor. — V pondeljek jutro se je ustrelila s samokresom 32 letna Viljemina Karl, hči gozdarskega svetovaleca v pokoju, ki stoji blizu **"Slogine"** sole v ulici Barzellini. Uzroki niso znani.

Samomor zdravnika. V nekem goriškem hotelu se je usmrtil z morfino luječ dr. Ksaverij Ganič iz Bistrice na Erdeljskem, rodom Rumunec. Svoje nauke je dokončal v Gradeu. Pred kratkim se je baje svečano zaročil z neko bogato gospo. — Mesto k poroki v Zabji kraj pri Gorici je pač žalostna zamenja!

Trgovinska zbornica. — Gospod Ivan Dekleva, narodni trgovec v Gorici, je bil pozvan v trgovinsko in obrtniško zbornico kot pravi član, ker se je med tem časom izpraznil svoje mesto, a je on dobil kot kandidat slovenske stranke največ glasov. To je dokaz, kakor potrebno je, udeleževati se volitev, če tudi ni še upanja na popolno zmago.

Telefon v Gorici. — Če tudi je oglašilo doslej še le 20 Goričanov svoj pristop k nameravani telefonski zvezi, vendar je prišel v Gorico inženir Jos. Taborat, da napravi potrebne načrte. Jayni govornici bosta na pošti in v novem postnem uradu na kolodvoru. Gorica bo ob enem zvezana s Trstom in posredno z njim z raznimi drugimi velikimi mestii. — Korist te naprave bo neprecenljiva,

zlasti za trgovce, velike obrtnike, urade itd., kajti vsakdo se bo mogel osebno pogovoriti z osebami ali uradi v Trstu, v Gradeu, na Dunaju itd.

Iz službe odpuščen je bil obrtnik glavnega carinskega urada na goriskem kolodvoru zaradi neke nerednosti pri carinjevju nekega blaga. — To je tretja stroga narredba na tem kolodvoru v teku nekaterih mesecev.

Hujskarije. — Neslogar Obizzi trdi v učerajšnji številki, da je občina Šebrelje naznanila več trgovcev in obrtnikov, ki plačujejo nad 3 gld. obrtnega davka brez doklad(!), vendar se nismo potrudili, da bi bili upisani v volilni imenik. Na tej podlagi hujška proti našemu uredniku na načine, za kakoršne je sposoben edini Obizzi. Na osebne napade ne bomo odgovarjali. Kar se tiče Šebrelj, je pa reč tak-a-le:

Obizzi bodisi nima niti pojma o obrtnem davku, bodisi je drzen in zloben mož; oboje je pa enako žalostno, tudi prvo, kajti če taki ljudje, ki hočejo izdajati slovenske liste, nimajo niti pojma o volilni pravici za trg in obrt. zbornico, po vsem tem, kar smo le mi pisali, kakó naj kaj takega zahtevamo od kakega prostega kmeta v Šebreljah?

V Šebreljah je 11 trg. in obrtnikov, ki plačujejo pa le po 2 gld. 10 kr. obrtnega davka, z vojno priklado po 3 gld. 57 kr., katero modrijan Obizzi prišteva k čistem davku „brez priklad“. To pa ni pravo, ker vojna priklada ne stoji. Kdor takó stoji, dobí volilce še le pri svoti 5 gld. 35%, kr., katera dà po odsteti vojni dokladi 3 gld. 15 kr. z volilno pravico.

Kakor nima listih 11 Šebreljev volilne pravice, takó je nimajo volilci premnogih vasij (o čemur bomo govorili v prihodnji številki). Takó n. pr. je nevolilcev v Drežnici 9, v Doljah 5, v Idrskem 15, na Kamnem 5, v Ladrah 3, v Idriji pri Bači 3, na Kozarsčah 5, na Kneži 6, v Ljubinju 6, na Livku 17, na Modrejcah 3, v Oblokah 6, v Podbrdu 16, v Podmelcu 16, v Poljubinju 4, v Robediseah 6, v Sedlu 11, na Slapu 9, v Smasteh 6, v Volčah 19 itd. — V našem uredništvu je na razpolago natančen imenik vseh teh trgovcev in obrtnikov, sploh vseh v bolškem, tolminskem, kanalskem, goriskem (za mesto in okolico), v ajdovskem, komenskem, v sežanskem okraju. V s a k d o s i j i h l a h k o o g l e d a , da se prepriča, kakó podlo je neprestano hujškanje Obizzijevo. Da se moramo pri vsem svojem tuatu, kateri smo imeli z nabiranjem teh imen in drugih podatkov, katerih je na tisoč (le v Gorici 1008!), še le braniti pred obrekovalji človeka, ki še z meznicem ni ganil v korist letošnjih volitev in je celo svoj glas zavrgel, to je naravnost skandal.

Zaroka. — V sredo se je vršila v Sežani pri g. županu in deželnem poslancu Mihailom Trudnom, odvetniškim kandidatom v Trstu, iz znane narodne trgovske hiše tržaške. Mlademu paru naše presrčne čestitke. — V sredo bodo prijatelji mlade neveste praznovali v Gorici osmino tega pomembnega dne.

Veliki dar. — Dobrotnik, ki dozdaj noče še biti imenovan, ponudil je „Slogi“ 4000 gld. v gotovini ali pohištvo v še večji vrednosti — za n a m e r a v a n o o b r t n o s l o v e n s k o š o l o , ako deželni zbor se letos dovoli 1000 gld. letne podpore, kakoršno daje laški šoli. — Radovedni smo, kaj sklenejo naši skrbni deželni očetje.

V našem deželnem zboru so prišle letos v rezko oceno nečuvne razmire na naših srednjih šolah. Zadnja „S o ē a“ je priobčila obširno rezko interpelacijo slovenskih poslancev; današnja „S o ē a“ prinaša zopet poročilo o novih korakih deželnega zhora. Kdor more dobiti „S o ē o“ v roke, naj pažljivo prečita omenjena poročila.

Uspeh prvega semestra na goriski gimnaziji in realki je naravnost v nebo upijoč. Po natančnih poizvedbah poslancev se je dognalo, da je na realki padlo 128 dijakov do 265, kar dà 48%, na gimnaziji jih je

padlo 144 od 400. — Kakó je mogoče, da je padlo toliko dijakov, pojašnjuje interpelacija, katero so naši poslanci stavili v sinčini seji. Kdor imá priliko, naj jo čita v današnji „S o ē i“.

Naj urednik je bil poskušen od strankev, ki niso znanj Gorice, naj pogleda v njih imenu šolski katalog, da bo videl, kakó je to, da je padel sin iz latinsčine, ko ni bil nikdar opominjan in je vselej dobro znal, kakor trdi sam in njegovi soudenci. In našel je v katalogu črno na belem, da je dvojka v spritušu krivčena, ker iz vseh redov v katalogu je dijak zasluzil čist „g e n ü g e n d“. Dá, naš urednik je poizvedel od nekega drugega gospoda, da je petošolec iz edov, zapisanih v katalogu, zasluzil čist „b e s f r i e d i g e n d“ — in vendar je dobil dvojko. Ako naši dijaki padajo na take načine, takó je to gotovo že vrhunce vseh vrhuncov v krivici, ki se godi naši mladini.

Ministerski odlok ukazuje, da dijaki naj bodo čez počitnice prosti nalog in priprav. Toda znani prof. V r b a se ne briga za take ukaze. Čez semestralne počitnice je naložil dijakom toliko učenja iz blažene nemščine, da ga ne morejo premagati, ako bi se učili noč in dan. Uprašujmo: Ali se takó spoštujejo ministerske naredbe? In ako naj se dijaki čez počitnice tudi česa uča, ali je samó n e m š ī i n a l i s t i toliko vazni predmet, s katerim naj se naši dijaki ubijajo dan in noč?!

Upamno, da merodajni krogi kerenito posjejo umes in odpravijo take neznosne razmere na naših srednjih šolah.

Žalostno ulogo igra goriski židovski „Corriere“ nasproti splošnim pritožbam proti razmeram na naših srednjih šolah. Ko jih je lani prof. S p i n c i e sibal v državnem zboru, hitel je ugovarjati mu na polna usta, zagovarjali šibane pretiranosti in takó skoč poslavljati govornika na laž. — Tudi letos, ko so se slovenski in laški deželní poslanci soglasno uprli proti takim odnošajem, prihitel je „Corriere“ na pomoč tistim, ki so zdaj v hudi skripcih. V tork je priobčil članek, ki je naravnost žalostno znamenje, na kačko stopnjo duševne slepote so padli naši „Corrierovci“. Čuje se, da „Corriere“ se ima zahvaliti le posebno srečenemu slatiju, da ni še huje padel v mlako. Znano nam je, da za take čine se ima „Corriere“ zahvaliti svojim zvezam z židovskimi spekulanti, — ki se hočejo prikupiti tistim krogom, proti katerim so pritožbe naperjene. Ali je pa „Corriere“ za to tukaj, da pomaga židovskim koristolovcem plezati po lestvi neke milosti, ki je škodljiva prebivalstvu obeh narodnostij, to sodbo prepusčano tistim, ki ta list podpirajo in ga gnotno in duševno vzdržujejo.

Irredente ni! — Takó govoré tisti, ki je nočejo videti, dasi imajo vsak dan priliko, prepričati se o njej.

Toda resnica, da v Avstriji imamo izborno organizovano irredentovsko stranko, ki uspešno in čudovito premeteno deluje, o tem ni mogoče dvomiti nikomur, kdor ni šep in gluhi za vse, kar se godi v deželah, kjer prebivajo Italijani. Irredentove pa tudi ne prikrijejo svojega obstanka, svojih teženj, svojih dejanj! To nam dokazuje njihovo glasilo „Eco delle Alpe Giulia“ („Odmek z Julskih planin“), katero izdaje „Circolo Garibaldi“ v Trstu. Tiska se v Milianu na tako tenkem papirju, da ga lože po več izpisov razpošiljajo v zaprtih pismih. — V Gorici in v naših krajih sploh se na ta način razdeli okoli 500 izpisov tega lista, kakor trdi goriski dopisnik v zadnji številki in ki se roga c. kr. okrajnemu glavarstvu, katero je z nekim popravkom v „Rinnovamento“ trdilo, da tega lista ni v naših krajih. — Tudi mi smo dobili jedno zadnjo številko tega lista. Tu se z vsakim člankom propoveda smrtno Sovraštvo do Avstrije, a kakó list piše a naši vladarski hisi, fo je naravnost grozno. List sam potrjuje, da kar je poslane Spinčič govoril v državnem zboru o irredenti, je vse resnično; se več, da Spinčič niti vsega se ne vé, da je doslej videl se le prav malo irredentovskih in revolucionarnih proglašenj, ki so se razdeljevali med ita-

lijansko ljudstvo. „Circolo Garibaldi“ bo pa — pravi — sam toliko uljuden, da pošije Spinčiču popolno zbirko. — Ta list imá v Gorici prav pridnega dopisnika, ki razkriva z nekakim ponosom resnico o širem se irredentovskem gibanju med našimi Italijani. Pa porečej, da irredente ni! Kaj več o tem listu bomo o priliki še govorili, v kolikor nam to dopušča tiskovni zakon, dasi bi mi v boju proti takim listom morali imeti prostejo roko!

Romanje v Rim. — Uteraj je odšel iz Kormina v Rim romarski vlak, ki je peljal okoli 160 romarjev iz naše dežele, da se poklonijo sv. Očetu Levu XIII. ob koncu njegove petdesetletnice skofovanja. — Lahonski listi se norčujejo z romarji in se rogojo Vatikanu, ki jih radostno pričakuje. — Tako potjetje lahonskih listov (tudi „Corriere“ je čutil potrebo, ponatisniti iz tržaškega „Piccolo“ strupeno zbadljivko!) je skrajno nesramno, ker Italija bi sla že davno na boben, da ni tujev, ki ji nosijo denar. Kojiko milijonov hr znosijo romarji v Italijo in Rim, a za zahvalo dobé neslane opazke in zbadljivke. Italija naj Boža zahvali, da papež stanuje v Rimu, sicer bi pajki prepredli vse njene znamenitosti in vrhu tega še želodce njenih vročekrvnih sinov.

Strela ubila kravo. — V Batah je v tork strela ubila kravo posestniku Jožefu Fabijanu. Udarila je v strelovod na zvoniku, kateri je popolnoma uničila in raztrgal, ker je bil po nasvetu „modrih mož“ napoljan le z dratom po zidu v zemljo. Pri teh je svignila v sosednji hlev in ubila omenjeno kravo. — Take novice v mesecu februarju so pač redke. — Tudi v Sv. Križu je strela ubila na povsem enak način junico v hlevu bližu zvonika.

Toča v februarju. — V tork pod noč je začelo grozno grmeti in ulil se je kratki dež. Toda čez Brda prirula je na Kanalsko prava pravčata toča, ki je ponekod nekaj prstov na debelo pokrila zemljo.

Židovska prodajalnica. — Iz Dobravelj: „Tukaj se je odpria podružnica neke židovske prodajalnice jestvin, katero ljudje v obilem številu obiskujejo. Žalostno je, da naši ljudje takó radi podpirajo tuje in celo žide, namesto da bi se držali gesla „Svoji k svojim!“

Na Zagl nameravajo napraviti košarsko solo, kajti ta najkaj imajo obilo vrbovja, katero bi lahko porabili za domačo košarsko obrt. Županstvo se je obrnilo na goriško trgovsko in obrtno zbornico za podporo. Radovedni smo na uspeh prošnje.

Nov brzojavni urad. — Ministerstvo je dovolilo v Logu pod Predelom brzojavni urad. — Takó se polagoma popolnjujejo naše poste tudi s prekoristno brzojavno napravo, kar je naši deželi gotovo velika korist.

Na Triglav vodiła je doslej jako težvina in nevarna pot. Znani hribolazec g. Fr. Julij Kugy v Trstu je pa bajé našel novo pot, ki je mnogo ložja in brez nevarnosti. Ako je to resnično, bodo odslej hribolazci veliko raje hodili na Triglav, od koder je razgled najkrasnejši v Alpah.

V Ogleju so izkopali zopet celo vrsto krasnih plošč iz rimske dobe. Te plošče so bile posvečene vse bogu Belenu, kateremu so sezidali svetišče na onem kraju, kjer stoji zdaj Beligna, ki je del Ogleja. — Pri prekopavanju zemlje naleteli so drugod na dva sarkofaga, prvi iz kamena, drugi iz svinega. — Vse te starine preneso v sloveči ogleski muzej.

Na Tolminskem zidajo leto za letom nova šolska poslopja. Tudi letos začno zidati dve in to za dvorazrednico v Volčah in za enorazrednico v Logu pod Predelom. Stroški se prevdarjeni za prvo 8983 gld., za drugo 5000 gld. Načrti so na pogled v pisarni c. kr. okrajnega šolskega sveta v Tolminu. Dražba teh del bo 24. t. m. Ponudniki morajo položiti 5% varčine.

Dreherjevo pivo. — Iz hribov nam pisejo: Gostilničarji in pivci pri nas so jako zadovoljni, da narodni goriški trgovec g. lavn

Kavčič je opustil zalogu Steinfeldske pive, katere pri nas ničče več ni maral, ker le redko je bila tista in dobra. Prav je, to naj prodaja tisti znani Srpeničan ki naj bo pačkal, da pridemo k njemu; naj prodaja svoje pivo in vino lahonom, ker je on in celo rodbina takó zagrizen nasprotnik vsega, kar je slovensko. — Nasproti temu nas pa jako veseli, da g. Ivan Kavčič imá zdaj zalogu Dreherjeve pive, ki se je zadnja leta pri nas jako priljubila. Svoji k svojim!

Iz Dobravelj. — Narava obeta pri nas čudovito zgodnjo pomlad; nekaj travnik so že takó zeleni, da bi se za silo goveda že na njih napasal. Zvončki, marjetice in druge zgodnje cvetlice — vse je v najlepšem cvetju, kakor v sredi gorkih pomladnih dñij. Na nekem tukajnjem vrtu je jablan ves v cvetnem krasu.

Tukajnji vremenski in prihodnjosti prekri pravijo, da zgodnja pomlad ni slabo znamenje, ker bode vsaj zgodnejša „setev in žetev“; bolj praktični možje pa govoré, da iz te moko ne bo nič pravega kruha.

„Tudi boga „Kurenta“ so letos tu izborni počastili, a — žalibog! — ne brez nasledkov! — Pred veterom se je vozil na malen vozičku skozi vas iz cunji narejen „parkijar-črt“ z umetno vdelanim dolgim repom ter z zakrivljenima — menda kozljuna rožičkoma na glavi. Stare ženice so se kar prekrizavale pred to pokastjo. Po dokončanem vsporedu nesla je neka hudočušna roka parkija po noči v bližnjo šumno „na Brdo“; drugo jutro je pa prišla na lice mestna neka stara ženica, pobirajoč suha drva in se takó prestrasil, da je na vse pretege letela domov, mislec, da je videla živega — sambognasguvarju! — budicu.

Ženica je od velikega straha obolela, in če ji ne odleže, jo skoro obisce boginja — Morana. — Sosedje so na mestu zagrebli ostudno pošast in jo zarotili iz vseh ust: „Ne vstani več goljušni Pust“.

Podbrdski. — Iz Sv. Kríza. — V nedeljo 28. prosinec imelo je tukajnje Bralno društvo svoj letni občni zbor, ki je prav mirno vršil. V odboru so izvoljeni: preč. g. Iv. Kodré, župnik, kot predsednik; g. Tomaž Mrevlje, podpredsednik; g. nadučitelj Iv. Zorn, blagajnik, g. A. Valič pa njegov namestnik; tajnikom je izvoljen g. A. Spelt, v odboru pa gg. Stopar in Lasic.

Cítalnični dom se je prestavil iz starega prostora za rekaj hiš naprej. — a vendarle je ostal na „mestnem“ trgu.

Bog da, da bi to mlado „Bralno društvo“ se v prihodnje živahnje razvijalo.

Ostala Slovenija

Umri je v Trstu g. Ludovik Lusner, e. kr. visji carinski oficijal v Trstu. Bil je dober rodoljub in znan v slovenskih krogih. Bodu mu zemljica lahka!

Osemdesetletnica biskupa Strossmayra. Dne 4. t. m. praznoval je jugo-slovanski mecen biskup Josip Juraj Strossmayer svojo osemdesetletnico. Vroča želja vsakega zavednega rodoljuba ob tej priliki je pač, da bi Bog ohranil v prospéh jugo-slovenske ideje še mnogo let Nj. prevzetenost!

Izvrsten slovar. — Izšel je 9. sešitek izvrstnega Wolfsovega slovarja, ki obsega na petih gosto tiskanih polah besedno gradivo od besede na jada (boginja) do o. b. — Vsak sešitek stane 50 kr. Izhaja v „Katoliški tiskarni“ v Ljubljani.

Nova učila. — Naučno ministerstvo je dovolilo, da se smeta uporabljati za pouk „Slovenska čitanka“ za četrtri razred srednjih šol, založil dr. Sket, založila knjigotiskarna družba sv. Mohorja v Celovcu, in pa „Glavne oblike zemeljskega površja“, založil lg. pl. Kleinmayr v Ljubljani, in sicer prva za srednje šole, kjer se poučuje slovenščina, druga pa za ljudske in meščanske šole s slovenskim poučnim jezikom.

Novo gasilno društvo osnovalo se je v Leskovcu pri Krškem. To bode občini v korist in je zategadelj vredno občne pohvale.

Novo gasilno društvo se je ustanovalo v Kapli vasi v kamniškem okraju, ki bode delovalo tudi v bližnji okolici. Osnovalni odbor je že predložil pravila v potrjenje.

Novo bralno društvo se snuje v Hajdini pri Ptaju. Do zdaj se je oglasilo že okoli 30 članov. Osnovalni odbor izdela pravila in jih predloži v potrjenje.

Zdravstveno stanje. Hripa je razširjena tudi v raznih občinah novomeskega okraja. Zbolelo je vsega skupaj 109 oseb, med temi jih je 6 umrlo, ostali pa so vsi ozdraveli.

Na celjski gimnaziji je letos 365 učencev in sicer 238 slovenskih in 127 nemških (oziroma za Nemce se spoznajocih). Na mariborski gimnaziji je 399 učencev in sicer 262 slovenskih in 137 nemških.

„Narodni dom“. V soboto je potekel rok, določen za izročitev ponudb za zgradbo „Narodnega doma“ v Ljubljani. Društvenemu odboru so došle za zidarska dela štiri ponudbe in sicer so se ponudile stavbene tvrdke: Filip Supančič, V. Treo, Tönnies in Kranjska stavbena družba. Najnižje cene je postavil g. Filip Supančič, namreč nekaj nad 68.000 gld., tako da ni dvoma, da prevzame on delo.

Bolniško in podporno društvo pomočnih in zasebnih uradnikov za Kranjsko bo imelo v soboto dne 17. februarja 1894, ob 8. uri zvečer v spodnji sobi „Kamničanove“ kreme na Karlovske testi občni zbor. Na dnevnem redu je med drugim volitev društvenega vodstva in posvetovanje in ukrepanje o prošnji podpornega društva pomočnih uradnikov državnih oblastev in uradov na Dunaju za dejarno podporo.

Družba sv. Mohorja. — V kratkem odpošljejo se nabiralne pole za stare in nove člane za družbo sv. Mohorja v Celovcu. Pri tej priliki bodri „Slovenski Gospodar“ v članku na čelu lista Štajerske Slovence, naj prav pridno pristopajo, ker je lani stevilo članov v lavantinski škofiji se izdatno znižalo (morda najbolj zarad slabe letine). Ko so druge školje napredovali za 744 članov, zavolta je lavantinska za 1049 članov za številom prejšnjega leta. Veljajo naj besede člankarja, s katerimi konča svoj rodoljubni poziv:

Vsek zavedni, iskreni Sloven — Boditi Mohorjeve družbe člen!

Dinamitni naboij v kočevskem premogu. Med premogom, ki se izvaja iz kočevja na razne kraje, našel se je v Selzihalu še ne razstreljen naboij dinamita. Bržkone je ta naboij, ki se pri razstreljanju premoga ni unel, prišel le slučajno med premog in ne iz zlobnega namena. Vender se je prisega stroga preiskava.

Slovenska tiskarna v Ameriki. — Slovenski list „Glas Naroda“ v Novem Jorku si je omisil svojo tiskarno, ker je sprevidele, da brez nje ne bo mogel uspešno napredovati. Poprej se je tiskal v češki tiskarni lista „Hlas Lidu“. — „Glas Naroda“ je obširen tednik, kakor „Amerikanski Slovenec“, ki izhaja v Tovru, v državi Minnesota bolj na severu.

Raznoterosti.

Statistika ločenskih zakonov. Najnovješja francoska statistika o ločenskih zakonih podaje za primerjanje tudi številke iz drugih držav. Na 10.000 zakonov pride ločitev: Na Irskem 14, na Francoskem 9, na Angleškem 13, na Ruskem 14, na Škotskem 22, na Norveškem 28, v Italiji 28, na Avstro-Ogrskem 41, v Belgiji 54, na Švedskem 65, na Pruskiem 148, na Saksionskem 262, na Danskom 375, v Švici 472, v Hamburgu 529.

Skopuhova smrt. — V Königstettenu na Gor. Avstrijskem je živel bogat posestnik Leop. Schreiber, ki je bil vedno v strahu, da bi ne obubožal in moral prosjači. Iz strahu pred tatovi nosil je vedno vse svoje imetje

s seboj. Njegova rodbina je mnogo trpela vsled take skoposti njegove. Konečno pa se je mož v blažnosti obesil v shrambi, katero so našli natlačeno polno slanine in prekajenega mesa. V žepih imel je za 15.000 gld. vrednostnih papirjev, za 10.000 gld. hraničnih knjižic in dragocenostij velike vrednosti.

Novo puško je izumil neki bivsi francoski pomorski častnik, katera prekosí baje vse dosedanje puške. Za tak izum mu človeški rod pač ni dolžan hvale!

Usmiljen eksekutor. — V Berolinu obesil se je te dni premožen eksekutor. Upravo žalosten je nagib temu samomoru. Rubiti je imel pri neki ubogi udovi, ki ima 7 otrok. Reva ga je kleče prosila, naj ji ne odnese še poslednjih bornih stvari, in res ni bilo mnogo več v siromašnem stanovanju. Možu se je usmilila in poročal je, da bi rubeten bila brezuspešna. Sodisce pa je moral na kak način izvedeti, da je mož iz usmiljenja preolom svojo dolžnost in je poslal nadzornika, ki je res našel nekoliko bornega počista, katero bi se bilo moral zarubiti. V strahu, da izgubi službo in svojo čast, obesil se je usmiljeni eksekutor v podstrešju svojega stanovanja. Dobro njegovo srce je bilo torej krivo žalostne smrti.

Mačka je razmesarila in umorila nekega 10-letnega dečka v Berolinu. Ni nekem skladštu lesu zabavali so se otroci s tem, da so dražili veliko mačko: drezali so jo s palicami in metalni kamenje nanjo. Kar nakrat skoči razkačena mačka na jednega dečka, ga jame grižti v obraz tako, da so jo komaj odtrgali od ubozega dečka. Deček se je zgrudil na tla ves okrvavljen; prenesli so ga hitro v bolnico, kjer je kmalu potem tudi umrl.

Pražniki različnih narodov. — Število letnih delavnikov znaka za notranje Rusko 277 dñij, med tem ko ima Kanada 270, Škotsko 276, Angleško 278, Portugalsko 283, Rusko-Poljsko 288, Špansko 290, Avstrija in pokrajine ob Baltiškem morju 295, Italija 298, Bavarsko, Belgija in Luksemburško 300, vojvodinje Saksonske 301, Kraljevina Saksonska, ruska Finlandija in Francosko 302, Virtenberško, Švica, Danimarka in Norveško 303, Švedsko 304, Prusko in Irsko 305, Združene države v severni Ameriki 306 in Holandsko 308 letnih delavnikov. Največ delavnikov v letu ima Ogersko 312.

Največja fotografija na svetu je bila na razstavi v Londonu leta 1886. Predstavljal je pomorsko mesto Sydney in okolico v Avstraliji ter je bila 6 m. dolga. Ali zvedeni Amerikanci priskrbeli so si o Kolumbovi razstavi še večjo fotografijo. Ali največjo fotografijo dovršil je fotograf Pijassetzki, katera je 160 m. dolga. Sestavljena je iz več posameznih fotografij, ter nam predstavlja onstranske kaspiske železniške proge od Kaspiškega morja do Samarkad. Največji fotografični stroj nahaja se sedaj v Dublinu.

S tem aparatom naslikajo človeka v naravni velikosti. Steklena plošča meri 1·6 m.

Trojni umor in samomor. Kmet Aleksander Bizo v Toku na Ogerskem je živel že nekaj časa ločen od svoje žene, ker se nista mogla sporazumeti. Žena njegova je šla v službo k nekemu večjemu posestniku. Nekega dne pa pride mož in jo pregovarja, naj bi šla z njim domu. Ona je odgovorila, da ne pojde. Mož zgrabi jezo in jo ustreli. Ker je umirajoča žena klicala na pomoč, sta pritekla posestnik in njegova žena, ali on je tudi oba ustreli, potem pa še sebe skoz usta.

Draga učna. — Nekje na Češkem so nedavno prodali uro iz prejšnjega stoletja. Kupil jo je nekdo za pet goldinarjev. Ta jo je prodal za več stotakov nekemu Dunajčanu, od katerega jo je kupil baron Rotšild za 8.000 gld.

Zločin norca. — V neki hiši v Madridu je bil za vratarja France Villacanos Campos, kateri je bil božjasten in besnel, kadar ga je prijela božjast. Nekega večera priteče v nasproti stojecu hišo civilnega guvernerja žena lega vratarja, proseči pomoči, ker

je njen mož nabil dvocevko in čaka v vezi, trdeč, da ustrelil prvega človeka, ki pride mimo. Deset policistov so poslali, da so stražili hišo, in niso nobenega pustili notri, tudi vratarjeve žene ne. A ker se je bala, da ubije mož osemnajstletno hčer v hiši, smuknija je skozi gostilno v hiši notri in prisla na stopnice, ki vodijo v prvo nadstropje. Besni mož je pa od zadaj ustrelil za njo in je bila takoj mrtva. Zdaj so bili vsi ljudje po konci. Policija je klicala ljudem, naj ne hodijo dol, da jih besni vratar ne postrel. 65 letni sodnijski predsednik, bivajoč v isti hiši, je pa vzlje temu prihitel dol v vezo, da pomiri blaznega moža, ker je navadno imel velik upliv nanj. Norec je pa tudi njega ustrelil. Zdaj je policija planila v vezo, predno je mogel zopet nabiti puško, ali jel jih je nabijati s pušknim kopitom. Le z veliko težavo so ga zvezali in odvedli v bolnišnico.

Zgodnja velika noč. Lecos bode velika noč izredno zgodaj, namreč že 25. marca, to je samo za tri dni pozneje, kakor more sploh biti. Po določilih nicejskega koncilija sme pasti namreč velika noč najbolj zgodaj na 22. dan marca, ako je dne 21. marca polna luna in je ta dan sobota. V našem stoletju je bilo to samo jedenkrat l. 1818. in se ponovi zopet še le l. 1970.

O starosti sedanjih evropskih vladarjev. Poleg papeža Leva XIII., kateremu je že 84 let, je sedaj v Evropi najstarsi vladar nadvojvoda Luksenburški, kteri se je porodil 24. julija l. 1817. in kjer je sedaj 76 let star. Leto mlajša sta kralj danski in nadvojvoda Sahsen-Weimar. 74 let stara sta britanska kraljica in nadvojvoda Meklenburg-Strelitz. Tem čez 70 let starim vladarjem jih sledi 11, kjer so čez 60 let stari, potem pridejo 5 čez 50; potem 11, kjer se nahajajo med 40. in 50. letom svojega življenja, z med 30. in 40., in dvajset med 20. in 30. Trije najmlajši vladarji so: 17 letni kralj srbski Aleksander, 13 letna nizozemska kraljica in $7\frac{1}{2}$ letni španski kralj Alfonz XIII.. Izmed teh je pričela vladati najprvo britanska kraljica in sicer že 20. junija l. 1837, torej vada že $56\frac{1}{2}$ let. Potom pride naš presveti cesar, kjer vlada že 45 let.

Poštni promet evropskih držav leta 1892. Po pošti poslalo se je l. 1892. v Evropi: pisem in dopisnic 6.866.012.773, blaga na poskus in tiskovin 2.173.007.039, časopisov 2.429.407.549 kosov. Kar se tiče števila razposlanih rečij, stoji na prvi vrsti Nemško s 3.035 milijoni, Velika Britanija z 2.745 mil., Francosko s 1.500 mil., Avstrija s 704 mil., Italija s 408 mil., Rusko s 402 mil., Belgija s 390 mil., Ogersko z 248 mil., Švicarsko z 220 mil., Nizozemsko z 213 mil., Špansko s 180 mil., Švedsko s 139 mil., Dansko s 113 mil., a na zadnji vrsti stoji Bulgarija in Rumelija z 8 mil. Na Angleškem pride na vsakega prebivalca 53, na Švicarskem 35, na Nemškem 32, v Belgiji 25, v Avstriji 22, na Francozku 17, na Švedskem 14, na Ogerskem 8, v Italiji 7, na Ruskem 2 pismi v letu. Omenjeno razpošiljanje oskrbuje v 101.011 poštnih uradih 524.531 oseb. Dohodki v evropskih poštnih in telegrafičnih uradih skupaj znašajo 489.380.000 gld., stroški 436 milijonov gld.

Kaj se da vse narediti iz človeka? Prirodoznanstveni muzej v Vašingtonu kaže, da so iz človeka 154 funtov težkega napravili in v steklenice spravili sledeče reči: v veliki steklenici je 96 funtov vode, v drugi stekleni pušici je 3 funte kemično čiste beljakovine, nadalje je deset funtov težka ploča lima, v jedni steklenici je 34 in pol funta očiščene tolste in iz kosti so naredili 8 in pol funtov fosfornokislega apna in funt oglencevo kislega apna. Sladorja, škroba, floralkci in kuhinjske soli dobili so po 1 funtu iz mrljica. Drugje v tem muzeju so pa razstavljene kemične sestavine, iz katerih je človek.

Edizion. Amerikanskega izumitelja Edizona slednje leto stane njegova delavnica 200.000 dolarjev. Dobil je že patente za 400 iznajdb. Premoženja ima nad 3 milijone dolarjev. Živi tako zmerno, le kadi močno. V

javnost se ne sili. Sedaj je na obe ušesi že gluhi, ali duh njegov je bistek. On je vedno nenavadno nariv.

Od smrti vstala. V kraju Staraja Rus na Ruskem umrla je mlada grofica Irena Saliti. Hišni zdravnik pa ni dovolil pogreba, ker je dvomil, da bi res bila mrtva. Čakali so 8 dni, potem pa so pozvani zdravniki izrekli, da je res mrtva. Hišni zdravnik pa je dosegel, da se je počakalo še 3 dni, potem pa se je vrnil pogreb. Ko so hoteli počezniti krsto v jamo, čuli so iz nje zdihanje, vzdignili so pokrov in našli grofico živo; v kratkem je popolnoma ozdravela in utegne še dolgo živeti, ker je tako mlada in krepke ravave.

Sreča v tujini. Carlo Mottes, rodom južni Tirolec, služil je v polku cesarskih lovec in dosegel do stopnje podčastnika, to je tetovodje. S cesarskim dovoljenjem izstopil je in vstopil je v perzijsko vojsko, kjer je že pred časom postal general. Te dni pa ga je imenoval perzijski sah khanom, to je visokim dostojanstveniku.

Samomor milijonarjevega sina. V Monguniji se je ustrelil učenec osmega gimnazialnega razreda, sin milijonarja in vinskega trgovca Nasauerja iz strahu pred izpitom.

Gledališče pogorelo. Dne 26. m. m. je v Rochedau na Angleškem pogorelo gledališče. Občinstvo je po predstavi bilo zaradi odslu iz gledališča. Igralci so rešili vso sveto lastnino. Skode je nad 100.000 gld.

Smešnice.

Žid na pošti. — Ali je prišlo kako pismo za mene, Izaka Nosa?

— Tu je eno, ali plačati morate 10 kr. kazni, ker ni plačano?

— O, zlati gospod poštar, — bodite tako dobri, pa preberite mi pisemce, ker jaz ne znam brati!

— Naj bo!

Postar odpre list in ga Izaku prebere, potem mu ga hoče dati.

— Ha! gospod poštar, lepa hvala, — Bog Vam poplačen! Le obdržite pismice, le! — Poklon, gospod poštar! — pa jo pobriše prebrisan žid.

Iz šole. — Učitelj: Janecek, nastej mi domačo perutnino!

Učenec: Raca, gos, golob....

Učitelj: In najbolj znane ne poznas? — No?

K... Ko... Koko... No, le ven, povej!

Učenec: „Kokodrilj“.

Veliko ur. — Kaj me vedno prašas, koliko je ura! Mari bi enkrat si sam kupil uru!

— E, dragi, jaz sem rabil v svojem življenju že več ur, kakor si jih ti te videl!

— Ni mogoče, — kako?

— Vis, — jaz vsaki dan vsaj desetih prašam, naj mi povejo, koliko je ura!

Nekaj nenavadnih naslovov na pismih:

Naj prejme

Janez Cicig uj.
korporal pri tistih vojakih, ki imajo zelene „Absloge“
v Trstu.

Gospa

Urša Počakaj

v Gorici
na „placu za kosarno“.

Na „ospoda

Damijana Rakarja

prodajalca na vali

v Ljubljani

(Ker se ne ve prav za naslov, na, stoji pismo na pošti, dokler ne bo kdo prašal po njem).

Oče: „Čema se pa toliko deres?“

Sinček: „Mati so me tepli, pa so rekli, da nič ne veljam.“

Oče: „Prav so imeli.“

Sinček: „Pa so tudi rekli, da budem tak malopridnež, kakor oče.“

Potokar: „Skrbi me, kako spravim ta šesti polič vina dol?“

Zalokar: „Kdo te sili, da ga moraš izpiti?“

Potokar: „Zdravnik mi je rekel, da moram zmirom več vina pitи nego piva. Danes sem pa že pet poličev piva izpil; torej moram vina šest poličev.“

Izdajatelj in odg. urednik And. Gabršček.
Tiska „Goriška tiskarna“ A. Gabršček.

Za kmetovolce in vrtnarje

Več sto kg. glavic semenske čebulice, ktera v vsaki zemlji in vsakem podnebju prav velika zraste, ne škoduje ji mraz ne suša, in se sad in obdeluje prav prosti, enako česnu. Prodaja kg. 350-450 glavic. Kdor naroči 10. kg., dobi po 35. kr.

Nadalje razprodaja na debelo domače pridele, in sicer: kot fino namizno oljko, avto olje, vino, prav izvrstni tropinovec in vinski jesih po zmernih cenah.

Za izvrstnost jamči.

Alojzij Bratina

grajčinski oskrbnik
Dubrovnik, Dalm.

Franjo Jakil

tovarna kož v Rupi p. Miren in zaloga usnja v Gorici Raštel st. 9.

Novinc Franc,

mizarski mojster, ima svojo delavnico v Ozki ulici (Via Stretta) v Gorici st. 1. Priporoča se slovenskim rojakom.

Andrej Jakil,

tovarnar usnja v Rupi, ima svojo prodajalnico v Gorici na levem voglu s Kornja v Gospoško ulico. Usnje na podplate vseh vrst prodaja po zmernih cenah. Enako druge potrebitine za čevljarje.

I. Cej

gostilničar v Židovski ulici st. 5 toči naravno brisko vino.

Franc Bensa

v ozki ulici st. 8 v Gorici, prodaja vsakovrstno usnje, podplate, kopita, sploh vsa orodja in potrebitine za čevljarje. Zagotavlja dobro blago po zmernih cenah zato se sl. občinstvu priporoča za obilen obisk.

Ivan Drusa

Travniku, ima bogato zgovorstvenega usnja ter raznega orodja in potrebitin za čevljarje. Prodaja na drobno in na debelo.

Ivan Reja

krčmar „Alia Colomba“ za veliko vojašnico na desnem voglu v ulici Morelli, toči domača vina in ima domačo Kuhinjo. Cene prav zmerne.

Anton Obidič

čevljar v Semenski ulici st. 4, se preporoča Slovencem v mestu in okolici za blagohotna naročila.

Ivan Kavčič

veletržec z vino (na debelo) v Vrtni ulici st. 8 (poleg ljudskega vrta na desno) prodaja nad 36 litrov po najnižjih cenah pristna bela in črna vina, in sicer: vipavška, furlanska. — Zagotavlja dobroblago pristno blago, točno postrežbo in nizke cene.

Peter Birs

gostilničar pri veliki cerkvi (Corte Garaveggia st. 4) priporoča sl. občinstvu izborna domača vina, vedno dobro, sveže pivo, domačo kuhinjo; postrežba točna.

Ivan Pečenko

veletržec z vino (na debelo) v Vrtni ulici st. 8 (poleg ljudskega vrta na desno) prodaja nad 36 litrov po najnižjih cenah pristna bela in črna vina, in sicer: vipavška, furlanska. — Zagotavlja dobroblago pristno blago, točno postrežbo in nizke cene.

Ant. Jeretič

za veliko vojašnico v Gorici prodaja vse izdelke, ki spadajo v šolsko in pisarniško rabo kot: papir, peresa, svinčnike, knjizice, knjige za upisovanje, itd. Pisanki in risanke iz dobrega papirja izdeluje v svoji delavnici, na kar se slavno učiteljstvo je posebno opozarja.

Anton Fon

v Semenski ulici ima prodajalnice vsakovrstnih klobukov in kap ter gostilnico. Toči vedno dobra in naravna vina.

Spominjajte se o vsaki priliki, Solske dece v „Sloginih“ učnih zavodih.

Martin Poveraj

civilni in vojaški krojci v Gorici, priporoča svoje vrecko zalogi blaga za vse, kar tudi potrebuje oblik. Daje: stajice, spodnje hlače, zavratnice, civilne, vojaške in uradniške ovratnice, sablje z vso opravo zlate in sreberne zvezde skratka: vse, kar je potrebno za gospodo vsega stana. Oblike po načilih izdeluje točno in po nizki ceni.

Priloga k 5. št. „Primorca“

D o p i s i

V Brjah, 11. februar. — Kaj je na Brjah, kaj so Brje? — Kedor je imel to čast, da je že naše ljube Brejce obiskal ali poholil, gotovo je sam pri sebi rekel: „Brejci so dobri ljudje! — Ta rod je namreč bolj blagega značaja, mirne krvi; sploh so Brejci konservativci.“

Kaj pa imamo v časti naši brejski občini? Imamo pravila nekdanjega bralnega društva „Sloga“, katero je pa vsled nezdravljive bolezni umrl. S tem se tedaj ne moremo preveč ponakati. — Imamo tudi pet pivnic in sicer vse na enem koncu, kjer je namreč več prometa. — V teh prostorih se kaka važna reče ali ukrene, ki velja potem — za tisti večer.

Brejci imamo tudi lepe poti. Kaj nam! Saj niti Švicarji nimajo do vsake vasice lepe poti! — Cerkev in sola ali sola in cerkev se na Brjah ne ujemati. Sola ne pozna cerkve v svoji občini. V tem oziru smo zapisani pod Rihemberg. Saj pa je bližu: Če kolikaj stopis, prideš v eni urici ali 60 minutah tjakaj: kaj to nam! Če zbog te oddaljenosti bolniki večkrat ne morejo biti o pravem času postreženi s sv. popotnico ter tako umrjejo, kaj to nam!

Poreče kedo: „Zakaj si pa ne napravite potrebne cerkve, saj ni občina tako majhna in to siromašna?“ — Toda čakaj: dasiravno se desetletja k temu pripravlja in so tako rekoč, vsi ljudje zato, vendar so nekoji življi, ki temu nasprotujejo, tek, cerkev bodi pred mojo hišo in ne na središču. Takih je sicer malo in delajo to Bog ve iz kakih uzrokov: nekateri tudi morda zato, ker jim znad vrat visi Bahovo znamenje. A istina je, da je prav lahko razdirati in nevedno ljudstvo zapeljati! Toda tako naj bi ne bilo dalje, temveč ravnanje se po geslu: „Vsi za enega, eden za vse“, da dosežemo zaželeni namen! Vsi nas bodo potem veseli; osobito pa č. g. župnik Rihemberški, ki je za svoj poklic in blagov vseh župljanov tako unet, nam bo v toli imenitni stvari gotovo s svojo uplivnostjo stal krepko na strani!

Št. Viška Gora, 8. februar. — Z veliko radovednostjo in pazljivostjo smo čuli v dajavi prijazno zvonjenje, a s srčno bolestjo smo izvedeli žalostno resnico, da ti zvonovi so oznanjevali smrt č. g. Franca Pipana, vikarja v Jagerščeh. Da je bila naša žalost resnična, smo pokazali v dan pogreba: dasi je bila jako slaba pot, vendar nas je bilo veliko zastopanih pri pogrebu. Saj to smo bili tudi dolžni, če pomislimo na blagega gospoda dobrote in ljubezena do nas, katere nam je skazoval skozi tri leta kot kaplan. Posebno je bil pevskemu zboru priljubljen: kadar je šlo za petje, tam pok. gospoda ni manjkalo. Imel je izbornen sluh, muzikalno izurjen: njegov tenor je bil krepak. Besnične so besede govornikove, katere je izrekel blagemu v dan pogreba: „Bil je zlata duša, katera ni imela sovražnika“.

S tužnim srečem smo ga dne 5. februarja, t. i. pustili na hribčku, na kteri je s šentviškega polja tako lep razgled. Še v poznih letih se bomo ozirali na cerkvico, pri kateri takoj blagega g. Pipana trobente Gospodove. — Večni mir in pokoj njegovi zlati duši!

Iz Podmeleca, 13. februar. — Ker Vam nobeno bolj vajeno pero noče od nas nič pisati, naj Vam pa jaz po svoje nekaj sporočim.

V mesecu januvarju t. l. sti zborovali naši dve društvi, namreč dne 21. jan. t. l. „Kmetijska čitalnica“, a dne 28/1 „Slovensko politično društvo Zavednost za baško dolino“. V obeh društvih sta se potrdila stara odbora. (Odbor „Zavednosti“ se še ni uredil). Pri zborovanju „Zavednosti“ izrekla se je med drugim nezaupnica novemu ministerstvu, z ozirom na to, da v njim nismo zastopani Jugoslovani in sploh ne Slovani (Poljaki več ne čutijo slovanski), marveč da sedé v njem naši najhujši nasprotniki, ki nikakor ne kažejo dobre volje, da bi se naše narodno-politične težnje v duhu ravnopravnosti uresničile.

Društvo nadalje globoko obžaluje postopanje grofa Hohenwarta, ki je pripomogel nemškim liberalcem do vladnega krmila. On in njegovis omisleni ne zaslužijo našega zaupanja.

Društvo izreka nezaupnico vsem onim slovenskim poslancem, ki so se ostali v Hohenwartovem taboru. Nasprotno pa izreka najtopljejo zahvalo in zaupanje izstopivšim gg. poslancem, zlasti pa še č. g. dr. Gregorčiču in preblagorodnemu g. grofu Alfredu Coroniniju.

Društvo je sklenilo naročiti 7 iztisov „Primorca“, ki naj se razposilja utedom raznih vasij.

Dobili smo nedavno za naše kako zavozane vase ulice jako potrebne svetilnice. Vsi vaščani — prijatelji „luci“ — odobrujejo to novo napravo. — Manj srečen bode menda „vodovodov odbor“. Vaščani se zadovoljujejo s tem, da se napravi velik vodnjak. Tudi dobro, bolje nekaj, nego nič. Saj nam vode res pomanjkuje. Bog nas varuj požara! — Pa se prihodnje kaj, če ne vržete v koš, g. urednik!

— sem.

Z dežele, na pepelnico. (Pustne burke v — deželni hiši naši?) — Gospod urednik! Mi na deželi živimo pač vse drugače, nego Vi v mestu, ki še vedno uganjate pusta, o katerem na deželi kmalu ne boderemo ničesa več vedeči, ako bi nas marsikaj ne spominjalo nanj. Kaj pa nas spominja na pust? Ako ne poste amo koledar in pratiko, ki stavi pusta še vedno v vrsto svetnikov, spominjajo nas v selice, katerih popise beremo v naših časopisih o pustnih maskeradah v raznih mestih. V koliko nas taki popisi zanimajo, ne znal bi Vam povedati, in saj tudi tega treba ni. Vse drugače nas zanimajo burke — prave pustne burke, katere se uganjajo v deželni naši hiši v Gorici. Poročila iz deželnih zborov so kaj zanimivo in važno berilo za nas deželane. Da ne stejem k takim tudi poročila iz našega deželnega zборa goriškega, — kdo mi zaméri? Po glavnih mestih drugih dežel imajo meščani zabavo tudi v deželni hiši, kadar zboruje deželni zbor; — pri nas pa naši deželni očetje ne privoščijo poslušalcem na galeriji niti najmanjše zabave ne, — kajti deželni naš zbor je najdolgočasnejši, kar jih je na svetu; zato pa so galerije tudi popolnoma prazne.

Vendar — čast našemu deželnemu od-

boru — letos, ker zboruje uprav v pustu, ni hotel ostati tako pust, ampak hotel je tudi pokazati, da vé, kaj se spodobi v norem pustnem času.

Verujte mi, gospod urednik, da niti najsmnešja maska pri „Goriškem Sokolu“ ni bila tako „smelo smešna, kakor je bila neka trditev deželnega odbora, v poročilu dr. Verzegnassi-ja o šolskem vprašanju“ — pri dež. zhorskej seji dne 25. januarja leta 1894, po Kristovem rojstvu!

Gospod urednik! Dva časopisa izdajate; prostora imate tedaj dovolj, a vendar niste hoteli objaviti onega poročila, o katerem govorim. Zakaj neki ne? Čudno res, ali ste postal morda takó — kako bi rekel? da Vam ne ugajajo tako redki proizvodi, kakoršno je ono poročilo?! To ne more biti, kajti Vašima listoma ugaja prinašati tako berilo, ki ni dolgočasno. Nekaj drugega je moralo biti uzrok, kaj ne? Saj mi ne boste zamerili, ako izrazim svoje mnenje o uzroku! Evo je, „Goriški Sokol“ se je pripravljal za maskerado, ki je kazala, da bode za Goricco kaj posebnega. Bali ste se, da Vas je dež. odbora poročilo prekosilo, zato ste lepo molčali o njej, zato je niste objavili, kaj ne?

Zdaj, ko se je srečno dovršila maskerada „Sokolova“, zdaj pač boste tako dobrí, da objavite dotično poročilo v polnem obsegu. Izvležni Vam bodo čitatelji, če tudi bodo v postnem času brali poročilo, obsegajoče pravo pustno burko: kajti drugače ne moremo krstiti več kot pustno trditev, da cel „tolminski in cerkljanski okraj ne steje nobenega posestnika (bolški 2, sežanski 2 do 4, goriška oklica 17 itd.), katerih dohodki bi bili komaj enaki borej učiteljski plači!!“ Bum, to je pustna burka!

Za danes dovolj, kajti namenil se nisem drugega Vam pisati, gospod urednik, kakor naprositi Vas, da priobčite dotično poročilo v polnem obsegu. Naša skrb pa bode, potegniti mu — masko raz obraz. Bog!

Vaš „veleposestnik“.

Pečine, 13. svečana. — Strah in groza mora biti vsakega človeka, kateri le količaj premišljuje, kendar se spomni, v kaki nevarnosti pred ognjem in požarom so vedno vse naše vasi tukaj v hribih. V vseh: Št. Viška Gora, Prapetno, Pečine in Ponikve so vse hiše, izjemši duhovništvice, le s slamo pokrite. Kaka nevarnost pred ognjem preti posebno v poletnem času, ko se večkrat na nebu zbira črna tolpa oblakov, iz katerih neprestano švigojo električne kače? Takrat se vsakemu pretresa srce in mozek, sklepajoč roke proti nebesom. Posebno, kendar se nevihta pridrvi tod čez po noči, kar se tukaj prav pogosto godi, prečujejo ljudje v največjem strahu, ne da bi si upali zatisniti očesa, čeprav so trudni od dela, kajti batiti se je vsak trenutek strašne katastrofe, da bi električna iskra svignila v slammato streho in potem, gorje! v trenutku bila bi cela vas rudečje jezero in kedor bi trdno spal, gotovo bi se ne mogel rešiti. Pomislite! kaj bi bilo početi v takem slučaju, ko nima nobena teh občin niti najmanjšega gasilnega orodja, ne ene brizgalnice, ne druzega. — Po vseh drugih krajih napravljajo prepotrebnia gasilna društva, a tukaj pri nas, kjer je veliko bolj nevarno, nego tam, kjer so hiše z opoko krite, se nihče ne zmeni za kaj tacega; še toliko ne, da bi se v vsakej

Nicesar ne rečem o tej stvari, ker nicesar bi ne mogel dodati temu, kar se je že tisočkrat zatrjevalo nasproti oblastim in težko bi bilo najti izraze, ki bi stvar bolje označili, kakor če navedem sam goli faktum.

Govoril budem raje o strašanski dušni in tudi fizični škodi, ki jo trpi naša mladina, ker je prisiljena učiti se v tujem jeziku, in o velikih in nikakor opravičenih težavah, ki se jej delajo.

Gotovo je vsakdo nas strahoma opazil, da površje omike pri naši mladini se niža od dne do dne; da mladina je mlačna, da se jej ne ljubi učiti, da jej manjka ona plemenita žega po znanju, da nima onih ženjalnih nalogov, ki so v drugih časih dali naši deželi vzvišene duhove, čast in ponos domovine. Priznavam, da tem žalostnim razmeram so krivi tudi drugi zunanjji uzroki, a glavni vzrok je gotovo sedanja uravnava šol.

Ko je deček dovršil šudsko šolo in stopil v prvi razred gimnazije ali realke, odpri se mu čisto nov svet. Jezik, ki se ga je naučil od matere in v katerem so ga dosedaj posluševali, je prognan; deček ima opraviti s celo vrsto profesorjev, ki so včinoma prisli iz severnih krajev države in ki govorijo jezik, kojega so mu znani samo početki, in to z naglasom in s frazeologijo, ktereji ni vajen, tako da ga popolnoma zmešajo.

In vendar si usoja profesor v tem jeziku in s tem naglasom lomiti krah vednosti našim otrokom; deček, ki bi moral napeti vse svoje njezne duševne sile, vso svojo voljo, da bi se naučil in umet različne predmete v kteřih ga podučujejo, si mora beliti glavo in kvarti si zdravje, da se nauči mehanično na pamet lekcije, ki mu jih odločijo od dne do dne profesorji, in ktere pač malo razume. V obče se profesorji ne ozirajo na posebne razmere naših otrok in pogostoma, ako bi tudi hoteli, jim to ni mogoče.

Tvarino, ki se mora omagati, določuje učni načrt, ki je enak bodisi za naše kraje, za Dunaj, Gradec, samo da pri nas imamo še po vrhu deželne jezike. Profesor pa se ne briga za velike težave, ki jih ima učenec; ne pomisli, da te težave se ponavljajo pri drugih predmetih, ktere predavajo njegovi kolegi; on hoče, da učenec zadosti brezpogojno njejovi zahtevi, naj ga to stane kolikor hoče.

Na naši gimnaziji je določeno najmanjši število učnih ur na 25, največje na 28; na realki najmanjše na 27, največje na 32 na teden. Ravno toliko jih je gotovo najmanj treba doma za priprave, ki so večinoma prava muka; učiti se je namreč treba na pamet po cele strani razprav, ki jih učenec niti dobro ne уме, ali pa prestavljati cele odstavke iz grških ali latinskih klasikov na jezik, katega duhu in sili se ni že priučil; o naloga, pri katerih se veliko preveč gledu na obliko in to na skodobne vsebine, niti ne govorim. Po pravici je vzkliknil pokojni vodja Holzinger — dovolite, da navedem njegove besede:

Ako je šolstvo tako urejeno, da zapusti deček očetov dom ob 7. uri zjutraj, da prihaja k obedu po 12. in da se potem takoj spet zakoplie v knjige in pripravlja za popoldanske ure, in ko te vendar enkrat minojo, porabi ves večer in radi jezikovnih težav tudi pol noči za naloge in da se pripravi za tri ali stiri ure za drugo jutro, na tak način postane deček tujec v hiši lastnih staršev in mati, ki je tako nesrečna, da ima pridne sinove, je v resnici v nevarnosti, da izgubi njihovo ljubezen.

Pa to niso se vsi nasledki, kajti vsled prevelike napetosti opešajo prezgodaj duševne moći, in pogostoma to tudi upliva na telesno stanje, kar se javi z boleznjijo v očeh, na želodcu in v prsih.

Stvar je prisla že tako daleč, da se je radi nje vznemirjal deželni zdravstveni svet ter pred nekoliko meseci naročil posebnemu odseku preiskavo te važne zadeve.

Zato pa tudi ni gimnazije v Avstriji, kjer bi bilo toliko slabih redov, kakor na naši.

Povedalo se je že v tej zbornici, da v teku petih let, od l. 1889.-1893., je znašalo število učencev, ki niso dobili prvega reda, petino vseh skupaj.

Drugo primerico, ki je zanimiva in ki jasno govorí, lahko napravimo, ako spremjamemo eno generacijo učencev od tedaj, ko se vpišejo v prvi razred, do konca študij po preteklu 8. oziroma 7 let.

Po tem primerjanju se pride do naslednjih rezultatov:

Za tukajšnjo c. k. gimnazijo

l. 1880/81 vpisanih 71; l. 1887/88 odpuščenih 7	7
l. 1881/82 77; l. 1888/89 12	12
l. 1882/83 89; l. 1889/90 12	12
l. 1883/84 72; l. 1890/91 11	11
l. 1884/85 93; l. 1891/92 11	11

Za c. k. realko

l. 1880/81 vpisanih 31; l. 1886/87 odpuščenih 2	2
l. 1881/82 40; l. 1887/88 2	2
l. 1882/83 37; l. 1888/89 3	3
l. 1883/84 53; l. 1889/90 2	2
l. 1884/85 47; l. 1890/91 2	2

Če se tudi jemlje v poštev, da se v teku let, kar je naravno, mora izgubiti mnogo dijakov vsled smrti, presebitve itd., mora vendar resno vznemirjati strašanski razloček inj Številom vpisanih dijakov in odpuščenih končnih studij, ki znaša 13 % za gimnazijo in 5 % za realko.

Pa kakor bi ne zadoščale pogubljive posledice nesrečnega sistema, prisle so sedaj že drakonske in, hočemo verjeti, popolnoma samooblastne naredbe šolskega nadzornika Lesanofskega.

Glas odločnega upora se vzdigne iz cele dežele proti temu možu iz sto in sto ust italijanskih, slovenskih in tudi nemških očelov, ki protestujejo proti samovoljnosti, proti nečloveškemu ravnanju njezinem.

In mi, zastopniki dežele, moramo sprejeti ta glas, moramo si osvojiti proteste, ktere nosi krutost v grlih ubozih staršev, moramo se dvigniti in hiteti na pomoč naši mladini, ktero mučijo, ktero pripravlja ob inteligenco in ob zdravje, ter jo spravlja v nevarnost za njeno bodočnost.

Negledě na to, da nemščina ni deželni jezik*) in da nasi otroci niso Nemci, zahteva se od njih, kar bi se moglo komaj zahtevati v kaki srednji šoli na Dunaju ali pa v Gradeu.

Nam dajajo iste knjige, ki so predpisane za gimnazije v nemških krajih; knjige, ki so jako težke, težko umljive tudi onim, ki sicer niso Nemci, a so se precej dobro priučili temu jeziku.

Nam se pošiljajo profesorji iz severnih krajev, ki ne poznajo deželnih jezikov, ktera rabiti je tudi domaćim profesorjem strogo prepovedano še celo, ako bi se to godilo v pripomoček za uspešnejši pouk.

Pri nas je ukazano profesorjem, od dijakov ker največ mogoče zahtevati in postopati z največjo strogostjo; izključeno je absolutno vsako usmiljenje, vsako tudi opravičeno prizanašanje.

Pri nas se stavijo posebno gledé na nemški jezik najbrezmeri in najnenaravnije zahteve; en sam velik pogresek v nemščini zadošča za dvojko in kakor kdo boljše ali slabše zna nemščino, upliva to na klasifikacijo iz drugih predmetov, in večkrat celo odločilno.

Za nas velja predpis, ki za druge večjezične srednje šole ni veljavlen, da kdor dobi slab red v nemščini, mu ni dovoljena poopravljala skušnja.

Pri nas se zahteva pri zrelostnih izpitih od dijakov, da znajo iz nemškega slovstva tudi česar ne predpisujejo učni načrti.

Za nas nimajo čisto nikakih ozirov, ošabno in vidno zaničujejo naš jezik, postopajo s preveliko strogostjo proti našim otrokom in kakor kaže, se jim hoče sistematično zagraditi pot, onemogočiti jim, da si ustvarijo prihodnost.

Vsek pohod tega nadzornika v naših šolah pomeni še hujšo strogost, sledijo mu žrtve, in profesorji, ki se tudi terorizujejo, se opravljajo kar naravnost in javno s tem, da se sklicujejo na ukaze, ki so jih dobili.

Tako je nadzoroval pred nekoliko meseci realko in posledica je bila, da je padlo koncem semestra 48, rečem o semestr inštiri deset odstotkov učencev, večinoma radi nezadostnega reda iz nemščine ali pa radi tega, ker so dolični dijaki premalo znali iz nemščine.

Tudi na gimnaziji ni mnogo boljše; tu imamo 33 odstotkov dijakov, ki so padli. Če je tedaj res, kar se sploh misli, da se naši ljudstvo odlikuje po čistem duhu, mora se priznati, da uzrok tako [pogubnemu uspehu tici v sedanjih nenaravnih ureditvih šol.

Da se me pa ne bode krivo umelo in da se ne bodo moje besede napačno tolmačile, moram tu izjaviti, da mi nočemo, da se nemški jezik odpravi iz šol. Mi priznavamo in smo vsej priznavali potrebo, da se naši otroci uče nemščine, ki je neodpušljivo sred-

svo, da se pridobi resna in temeljita splošna omika, kajti ni stroke v vedi, v kateri bi bilo mogoče brez velike škode prezreti preiskave in uspehe nemške znanosti.

Naj se le prav skrbno učita nemški jezik in nemško slovstvo; ali to naj se godi tako, da se primerno cepi na njezne rastline, ki jih redi naša dežela, in daje tudi našemu slovstvu, deželnima jezikoma, in posebno italijanskemu, ki je vendarle oče moderne omike, ono častno mesto, ki mu pristaja in ki ima pravico je tirjati. (Odebravajanje poslušalci.)

Gledé na vse to in poverjajo pravico, ki jo ima prebivalstvo te poknežene grofije do naravnih šol, in želeč, da tej pravici se kar najhitreje ugodi, poštevamo se predlagati, da visoki deželni zbor sklene:

(Predlog glej v predzadnji Številki. Ta predlog je bil pozneje soglasno sprejet.)

* * *

Na Venutijsko utemeljevanje, ki je naredilo na vse poslance in na občinstvo najboljši utis, oglašil se je k besedi dr. A. Gregorčič ter spregovoril tako-le:

Visoki zbor!

V resoluciji, katero je ravnokar gosp. poslanec dr. Venuti temeljito zagovarjal, imenuje se poleg c. k. realke tudi tukajšnje c. k. izobraževališče za učiteljice. Iz tega pa ne sledi, da bi bile pritožbe o teh državnih zavodih enake. Na c. k. gimnazijo nanašajo se pač vse pritožbe in v polni meri; c. k. realka začela je posnemati slab izgled gimnazije se le od zadnjega nadzorovanja deželnega šolskega nadzornika gospoda Lesanofskega.

Kar zadeva tukajšnje c. k. izobraževališče za učiteljice, moram reči, da o kaki izredni, neopravljeni strogosti učiteljskega osebja nasproti gojenkam niti ni znano. Iz lastne skušnje vem, ker sem nekaj časa na tem zavodu sodeloval, da se postopa z gojenkami — vsaj splošno rečeno — ujedno in blagohotno. Spominjam se celo, da v nekem posameznem slučaju, ko se je zdelo nekemu učitelju primerno, da bi pri razredbi strog postopal, je bil od pristojne strani ko na to opozorjen, da treba ozirati se tudi na olahkujoče okoliscine in da učitelj mora ili pa roko učenci se mladini pri njenih nalogah.

Da se v tekočem šolskem letu ni postopalo s posebno strogostjo proti gojenkam, razvidi se iz naslednjih podatkov. Začetkom šolskega leta je bilo vpisanih 210 gojenk, radi nesposobnosti za potrebno napredovanje izstopilo je v teku semestra 6 gojenk. Od ostalih 204 gojenk dobilo jih je samo 15 slab red koncem prvega semestra, med tem ko je dobitilo okolo 38 gojenk spričevalo prvega reda z odliko.

Z ozirom na poučevanje slovensčine na tem zavodu, mi je znano, da se je vedno za to skrbelo, da se je dajala ta naloga takim močem, ki so jo mogle uspešno izvrševati. Kako se godi v tem oziru gledé na italijanski jezik, mi ni natanko znano; tu moram besedo prepustiti gospodu predgovorniku.

Kar mi na tem zavodu ne ugaja, niso osebe, ki tam delujejo, in ni način njih delovanja, marveč je učni načrt, ki je bil morda na svojem mestu pred leti, ki pa bi se moral zdaj v korist zavodu premeniti. Rabi se namreč nemški jezik že prva leta za najtežavnejši predmet, za pedagogiko z njenimi mnogimi tehničnimi izrazi, tako da imajo gojenke hkrat dvojno težavo, radi predmeta in radi jezika. Ako bi se pedagogika poučevala v slovenskem, oziroma italijanskem jeziku, pričakovati bi bilo pri manjsem trudu boljega uspeha nego je sedanj.

Poučuje se dalje zgodovina v prvih treh letih v deželnih jezikih, a v četrtem tečaju ponavlja se v nemškem jeziku, kar dela učencam z ozirom na knjige in na jezik težave in kar more le ovirati uspešno ponavljanje. Menda bi bilo več uspeha, ako bi se v to odločene ure tako razdelile, da bi nekatere služile v ponavljanje zgodovine v onem jeziku, v katerem se poučuje v prvih treh tečajih, druge pa — ako že mora biti — za vaje v nemškem jeziku.

Spolk pa moram reči, da nisem za to, da bi se stavljalo c. k. izobraževališče v eno vrsto s c. k. gimnazijem in s c. k. realko, ko gre za razne pritožbe.

Pritožbe, katere je navedel gospod predgovornik z ozirom na imenovani c. k. srednji šoli, moram polnoobsežno potrditi in menim, da niti ni vse nastelo, o čemer bi se mogli in moralni pritoževati. Marsikater ne-

pravilnost in nepostavnost navedena je v dveh interpelacijah, ki ste se stavili v tem pogledu 8. in 15. t. m. Zato se nočem spuščati v natančneje pojašnjevanje teh žalostnih razmer.

Menim pa, da sedanjim skodljivim odnosom bi se korenito prislo v okom, aki bi se uvedle na naših srednjih šolah paralelke z deželnima kot učnima jezikoma, kator je visoki deželni zbor v prejšnjih letih opetovano zahteval.

Da bi se ta namera preprečila, ali vsaj kolikor mogoče zavirala, razkazuje vodstvo c. k. gimnazija leta za letom veliko število Nemcev, obiskujoci ta zavod. Te številke so povsem napačne in se ne ujemajo z dejanskim številom učencev nemške narodnosti, ki obiskujejo c. k. gimnazij.

Dijaki, ki poznajo svoje tovariše in njih narodnost, se čudijo, ko vidijo v gimnazijskih programih vedno več nemških dijakov navedenih, nego jih je v resnici, ter zgubljujo zaupanje v vestnost in nepristranost onih, ki objavljajo take podatke. Da to ne služi v pravno korist neizkušene mladine, ni treba se posebe dokazovati. Dandanes je že znano, na kak način se dobivajo ti napačni podatki, pa ni da bi se to že zdaj razpravljalo v javni seji deželnega zastopa. O svojem času pride morda tudi to na vrsto.

Strogost, o kateri je tožil gosp. predgovornik, je povsem resnična ter dosegla v nekaterih slučajih tako stopinjo, da se že dočaka krvicne in da prehaja v to. Dijaki, ki niso bili opominani pri nobeni konferenci in ki so dobili zadnji mesec same dobre rede, dobili so za letošnji prvi semester slab red, dasi ima izražati semestralni red po obstoječih ukazih le povprečno mesečnih, oziroma vseh redov celega semestra.

Sedanji odnosaji na naših srednjih šolah v Gorici žugajo uničiti ves naš šolski naravnaj in skrajni čas je, da zahtevamo od visoke c. k. vlade, naj odpravi od nas sedanje nepostavne odnosaje in naj uvede pravilne in normalne razmere v naše srednje sole, ker drugače nam ne donašajo one koristi, katero so dolžne deželi in državi.

Naša dežela nima preveč izoliranih ljudij, temveč prem

Pantkejem spoznal potrebe teh skušenj in je v tem zapisu tudi sklepal.

Ni res, da zadržuje ravnatelj učence, učiti se deželnih jezikov, ampak le opozarja — kar je njegova dolžnost — roditelje na poslediek, da postane izvoljeni si jezik za učence obligaten.

Gledé na to, da od aprila l. 1890. na tukajnem gimnaziji se ni več vršila všeob. sežna inspekcija po deželnem šolskem nadzorniku Leschanofskemu, je samo ob sebi izključeno, da bi se bili izdali od strani dež. šolsk. upravnosti kakšni ukazi, na katere bi se opirala navedena strogost. Resnica je, da je dež. šolski nadzornik Leschanofsky meseca novembra lanskega leta nadzoroval realko, in da je njegove naredbe, ki nameravajo intensivnejše poučevanje in doseg normalne šolske mladeži v višjih razredih, vis. naučno ministerstvo popolnoma odobrilo in še celo naročilo, da se iste se ojstreje rabijo v nižjih razredih*.

* * *

Vsled gornjega vladinega odgovora oglašila se je prva petorica slovenskih poslancev v zadnji zborovi seji v torek in stavila sledeče:

Vprašanje

do visokega c. k. ministervstva za uk in bogoslovlje o razmerah na c. k. srednjih šolah goriških.

Vladni zastopnik je odgovoril na mojo in tovarisev interpelacijo z dne 8. t. m. o razmerah na naših srednjih šolah mej drugim sledeče:

1. da so na drugih zavodih rezultati še mnogo neugodnejši nego v Gorici.

2. da je padel v lanskem šolskem letu in jsto tako v prvem tečaju tekočega šolskega leta na tukajnem gimnaziji le po jeden sam dijak samo iz nemščine;

3. da profesor dr. Vrba se ni izrazil v soli: „Es ist eine undankbare Afgabe itd.“;

4. da gimnaziski vodja ne odsvetuje dijakom, da bi se vpisali za obvezni pouk materinega jezika;

5. da od leta 1890 ni bilo na tukajnji gimnaziji splošne inspekcije in da tedaj ni mogoče, da bi bil c. k. dež. s. nadzornik Leschanofsky dajač ukaze, kakerski so bili omenjeni v rečeni interpelaciji.

K temu nam je opomniti sledeče:

1. Na goriški gimnaziji je bil v zadnjih letih najslabši uspeh izmed vseh avstrijskih gimnazij. Vladni zastopnik pa to zanikuje, ker steje med propadle dijake na drugih gimnazijah tudi tiste, ki so dobili ponavljalni izpit. Znano je pa, da se povsed drugod povprečno dovoljuje vsaj petkrat toliko po ponavljalnih preskušenjih, kakor v Gorici od leta 1890, in da jih izhaja izmed teh 80-90%. V naši interpelaciji so bili navedeni iz drugih gimnazij le čisti rezultati po prebitih ponavljalnih izpitih iz leta 1892, primerjani z našo gimnazijo.

2. Ni res, da je padel v lanskem šolskem letu in v prvem tečaju letosnjega leta le po jeden sam dijak samo iz nemščine, temveč padlo jih je več lani in letos, in sicer letos ne oziraje se na prvi in drugi razred, v katerih mrgoli dvojk iz nemščine, kar pa je vladni zastopnik modro zamolčal.

3. Ni res, kar je trdil vladni zastopnik, da dr. Vrba ne bil bil v soli izrekel zgore omenjenih besedi. Pač pa je res, da so nameravali dijaki to objavili v nekem tukajnjem listu, a da so to pozneje iz lahko umetnih razlogov opustili, kar se da še vedno spričevali.

4. Ostanemo pri tem, kar smo trdili v interpelaciji z dne 8. t. m., da gimnaziski ravnatelj o d s e t u j e dijakom vpisati se v obligatni tečaj za pouk v materinem jeziku, o čemer moremo navesti določene slučaje.

5. Naša interpelacija z dne 8. t. m. se ozira glede navodov c. k. deželnega šolskega nadzornika Leschanofskega na obe tukajnji c. k. srednji šoli in res je, da daja imenovani gospod uradno in privatno, o prilikih splošnih in specijalnih inspekcij in v zasebnih razgovorih najstrožje ukaze glede nemščine, kar je v Gorici obče znano, tako da odgovor vladnega zastopnika na to točko naše interpelacije, ki ga je dal v seji 15. t. m., je vzbudil v mestu obče začudenje, združeno z nevoljo in zasmehom. Sicer pa velja tudi z ozirom na odgovor vladnega zastopnika na omenjeno interpelacijo in posebe še k tej toki Goethejev rek: „In dem, was er weise verschweigt, — zeigt sich der Meister des Stils“. (V tem, kar modro zamolči, kaže se mojster zloga).

Obžalujemo, da visoka c. k. vlada do-

biva take krive informacije o naših pritožbah. Zato stavljamo naslednji vprašanje:

1. Ali hoče slavna c. k. vlada dognati o točkah, navedenih v naših interpelacijah o goriških c. k. srednjih šolah, čisto resnico?

2. Ali hoče v to svrhu sestaviti tudi sicer naprošeno komisijo ter klicati k odgovoru one nižje organe, ki jo napačno informujejo, da ne dosežemo potrebnih prememb na omenjenih šolah?

V Goriči, 20. februarja 1894.

D.r Aleksij Rojic

Dr. A. Gregorčič — Alfred Coronini — Dr. Andrej Lisjak — Tomaž Čerin.

* * *

Tako je za zdaj končan v deželnem zborni boj proti pretiranostim na naših srednjih šolah. Ako to ne bo pomagalo, nadaljeval se bo na Dunaju, kajti dosedanjim neznosnim razmeram na teh šolah mora se narediti radikalni konec.

Opozarjam na prilagočeno vabilo na naročbo časopisa „Reichspost“.

Deželni zbor goriški.
Zadnja seja v torek 20. t. m. ob 11 uri predpoldne.

Napovedana je bila seja ob 10½ uri predpoldne — a gospodje poslanci so se dolgo mudili v notranjih prostorih deželne hiše, kjer so se morale — po vsem tem, kar je bilo videti in čuti — vršiti prav živahne razprave med deželnimi zastopniki levicarji in desnicarji, preden je začela javna seja. Proti 11. uri so začeli poslanci zasedati svoje prostore in mnogim, posebno pa prevzetenem gosp. glavarju, je bila brati nekaka nemirnost z obraza. Slednje jih je bilo vendar toliko skupaj, da se je mogel prečitati in potrditi zapisnik poprejšnje seje. Med tem se je dopolnilo število poslancev, kolikor je bilo namreč mogoče, kajti na italijanski strani sta bila dva po bolezni zadržana — baron Locatelli in Del Torre.

Predsednik je prijavil še eno peticijo društva „Sloga“ — v dopolnitvone v korist ustanovitve slovenske obrtniško-nadaljevalne šole v Gorici, katera je bila kot prvi predmet na dnevnem redu.

Na to je prečital dr. Rojic interpelacijo do vis. vlade zaradi goriških srednjih šol, katero smo ponatisnili na drugem mestu v današnji številki.

Vladni zastopnik, da ni skalil navadne monotonije, je odvrnil, da predloži interpelacijo visoki vladi.

Ko se prestopi na dnevni red — prečita poročevalec finančnega odseka poročilo o peticiji društva „Sloga“ za 1000 gld. podpore v zgorej omenjeno svrhu. Po odsekovem predlogu naj bi se prošnja odstopila deželennemu odboru za potrebne poizvedbe in z naročilom, da o stvari sporoti v prihodnji sesiji.

Na to je dr. Rojic obsirno in temeljito razvijal razloge, oprije na neovrgljive podatke, v podporo „Slogine“ prošnje. Njegovo utemeljevanje podaja deželnemu odboru popolnoma zanesljivo gradivo za predlog, o katerem moremo pričakovati — če je dež. odbor kolikaj pravičen in nepristranski, da bo gotovo ugoden.

Na to se je glasovalo in je seveda obvezal odsekov predlog. Drugi predmet — proračun deželnega zaloga za leto 1894, o katerem je poročal dr. Maurovič, rešil se je brez razprave. Za tekoče leto so potrjeni enaki deželní davki, kakorski se že pobirajo na podlagi potrjenega provizorija.

Ti davki in oni za zemljiščno — odvezni zalog so se potrdili tudi v zadnjem branju.

Dalje je poročal poslanec dr. Verzegnassi v imenu pravnega odseka o predlogu zastran spremembe §. 1. občinskega volilnika, za kolikor zadeva volilno pravico ljudskih učiteljev. Stvar se je povrnila deželnemu odboru, da natančno poizve število sedanjih volilcev I. in II. skupščine in ono učiteljev v posameznih občinah in pretrese, kak upliv bi imela nasvetovanja sprememba na rezultate občinskih volitev in kak upliv, — z ozirom na §. 15. volilnika za deželni zbor — tudi na deželne volitev. O tem naj sporoti v prihodnjem zasedanju.

O zadnjem predmetu dnevnega reda — o zboljšanju učiteljskih plač — je poročal tudi poslanec dr. Verzegnassi — in po predlogu pravnega odseka potrdil je zbor brez razprave načrt zakona, kateri smo ponatisnili v prvem članku današnje številke.

Res je, da v javni seji ni bilo o tem

načrtu zakona nobene razprave — to je uspeh večletnih jako živalnih, včasih prav burnih razprav, ki so se pa vse odtegnile občinstvu, kakor je to v našem deželnem zboru že dolgo let navada.

Razpravlja se v odsekih in klubih — a v zbornico prihajajo samo določeno dogovorjene končane stvari, o katerih se samo glasuje.

Ko je bil načrt zakona zastran učiteljskih plač potrjen tudi v zadnjem branju — naznani vladni zastopnik, da se ima zasedanje vsled cesarskega ukaza zaključiti.

Predsednik je na to s primernim govorom in s trikratnim nazdravljenjem pres. cesarja zaključil sejo in sesijo.

Domače in razne novice.

Današnja številka imá malo priloga, ker nam je poročilo iz deželnega zborna prbral veliko prostora.

Iz zasebnega plama. — Iz Trsta je pisal odličen rodoljub gospodu poslancu dr. Rojcu med drugim tudi to-le:

S posebnim zanimanjem smo čitali Tvojo interpelacijo o šolskih zadevah in častilamo Ti prav iz srca k temu krepkemu koraku, s katerim si svojim rojakom pokazal ljubezen do pravice in tlačenega ljudstva. Pridobil si si hvaločnost ne le goriških uč. rev in njih roditeljev, ampak tudi nas tukaj v Trstu, ker i nam si govoril prav iz srca, kajti tudi naši otroci trpeli pod istimi žalostnimi upli.

Skrajni čas je že bil, da se je povzdignil glas proti krivljenemu postopanju šolskih oblastej in učiteljev. . . .

V istini, te učilnice so postale prave mučilnice, v katerih mora človek že v mladih letih čutiti gremnosti svojega življenja. Zdi se mi, kakor bi bil glavni namen teh zavodov ta, zadreževati naravnii duševni in telesni razvoj naših otrok (Kaj pak! Ured.)

V Gorici ste razkrili marsikako rano, toda se dosti gnijilega bi našli v naših tržaških šolah. Tu smo se v slabšem položaju, ker vladajoča laška stranka s svojega političkega stališča nakašč prezira e. kr. šole in ne briga se prav nič za to, kar se tam godi. Zato so vladni organi brez nadzorstva in smejno počenjati, kar jim drago. Roditelji, ki imajo otroke na teh šolah, so prav obžalovanja vredni

Veseli nas dalje, da je tudi italijanska stranka stopila na noge in da hoče te zadeve preiskovati. Pri tem naj bi se poslužila tudi gradiva, kakoršnega dobi v obilnu; tudi v tržaških šolah. . . .

Iz Trsta smo prejeli še drugih dopisov, ki govore o razmerah na e. kr. srednjih šolah tržaških, katere niso baje nič bolje nego pri nas v Gorici. Jeden dopisnikov prosi deželne in državne poslance goriške, naj povzdignejo svoj glas tudi proti odnosom na e. kr. srednjih šolah tržaških, kajti tudi tam se šola več dijakov z Goriskega, t-j. s spodnjega Krasa.

Našim poslancem, ki so se odločno potegnili za zboljšanje razmer na srednjih šolah goriških, prihajajo od vseh strani iskrene zahvale in udanostne izjave. Našemu uredništvu so došli dopisi iz sledilih krajev: Sežana, Trst, Komen, Ajdovščina, Vipava, Nabrežina, Šempas, Črniče, Kojsko, Čepovan, Kanal, Rocinj, Volče, Sv. Lucija, Tolmin, Grašovo, Šebrelje, Cerkno, Kobarič, Kred in Bolec. — Umevno je, da vseh teh dopisov ne moremo priobčiti, ker bi samo z njimi napolnili list. Vsi dopisi so si enaki v zahvali gg. poslancem v obč. in v udanostnih izjavah nekaterim poslancem posebe. — Močno nas veseli, da so se oglasili odlični možje v mnogih večjih krajih naše dežele s takimi izjavami, katere bodo gg. poslancem krepka opora za nadaljnje delovanje.

Ni jih ni sram! — Zadnjič smo omenjali žalostno ulogo, katero igra goriški „Corriere“ v zadavi deželnozborških razprav proti nezgodnim razmeram na naših srednjih šolah. Dočim je „Eco“ že v soboto objavila obsirno Venutijevu utemeljevanje in je hitela objaviti v prevodih tudi interpelacije slovenskih poslancev, dočim se je celo „Soča“ potrudila in objavila v dobrem prevodu utemeljevanje Venutijevu — „Corriere“ molči. Pri tej priliki nam je podal dokaz bolj kot kdaj prej, kakšo zeljo da teci v židovskih rokah in morebiti tudi — v nekih drugih, ki mu baje nastavlja neko korito, iz katerega zoba. „Corriere“ imá „korajž“ le nasproti Slovencem in cerkv. nasproti vladu je pa také grozovito krotak, da hrabro

molči tudi tedaj, kadar se včika kriviča godi italijanskemu prebivalstvu od strani državnih činiteljev. — In to hote biti liberalno narodno glasilo goriških Italijanov! Ako je našim Italijanom to prav, dobro, nam tudi. Le toliko jim rečemo, da med Slovenci in Italijani v deželi ne bo toliko časa miru, dokler bodo v svoji sredji trpeli take politikaste, kakoršni se zbirajo okoli židinje Luzzatto in okoli tvrdke Dörfle s Paternoll na Travniku.

Velikodusni dar visokorodnega gospoda grofa Alfreda Coronini-ja, ki se je bil pismeno zavezal, da podari društvu „Sloga“ v gotovini štiristočoldinarjev ali nepremično premoženje v še večji vrednosti kot ustanovno glavnico za obrtno-nadaljevalno šolo s slovenskim učnim jezikom, ki naj bi se ustanovila v Gorici, s tem pogojem, da privoli tudi deželni zbor že v letosnjem zasedanju tej šoli podporo tisoč gold., je naše italijanske deželne poslance tako razgrel, da so se v klubovi seji slovesno zavezali, da ne pusti, da bi prisel predlog, katerega je nameraval staviti poslonec dr. Rojic v smolu „Slogine“ prošnje, v deželnem zboru na glasovanje, če tudi bi imeli v ta namen zapuščiti dvorano in storiti deželni zbor nesklepén. Načelnik italijanskega kluba je izjavil dr. Gregorčiču vpravo deželnega glavarja, dà, ako bi prisel italijanski poslanec v položaj, da bi moral radi namerovanega Rojčevega predloga zapustiti dvorano, bi jo zapustil, kakor so v klubu sklenili, tudi tedaj, ko bi prisel na vrsto predlog šolskega odseka o premembah šolskega zakona, oziroma o novi razredbi učiteljev. Videc, da nikakor ni mogoče dosegiti v letosnjem zasedanju „Sloga“ naprošeno podporo in da z Rojčevim predlogom bi se pokopal šolski zakon, upustil jo dr. Rojic svoj predlog.

Ta čin laških poslancev si moramo dobro zapomniti in po njem umeriti svoje ravnanje nesproti njim. Ker vidijo, da bi slovenska obrtno-nadaljevalna šola v Gorici Slovencem veliko koristila, zato so se soglasno upri prošeni deželni podpori. Tisoč goldinarjev za takó važno pridobitev je za deželo pač prava nješčija, kateri bi se noben poslanec ne smel upirati, zlasti ker Lah je davno užil tako dočelno podporo in ker je od deželne podpore zavisen tudi goriščni učitelji velikodusni dar visokorodnega gospoda grofa Alfreda Coroninija. Ali laški poslanci so se upri tež deželni podpori in dokazali s tem, kako malo jim je marj za sporazumno delovanje s Slovenci.

Nadujemo se pa, da si gospodje do prihodnje zasedanja vso reč premislijo in da bodo pri prihodnjem zasedanju, ko bo deželni odbor zopet poročal o „Slogini“ prošnji, soglasno glasovali za prošeno podporo.

Vedno so enaki! — Ker goriški židovski „Corriere“ ni imel niti toliko srečnosti, da bi objavil znano Venutijevu utemeljevanje, kajti bilo je naperjeno proti vladnim možem, razil je svojo zoloto proti Slovencem, proti slovenskim poslancem. Par člankov so italijanski pravki zatrl, ko so bili že stavljeni; v njih je „Corriere“ hvalil tiste slovenske poslance, ki se niso udeleževali boja proti razmeram na srednjih šolah. Kakó dvojnivo vrednost imá pa tako hvala! — V torek je pa „Corriere“ priobčil na prvem mestu članek, ki napada slovenske poslance na podlagi izmišljenih in podtikanih jih dejanj. „Corriere“ pravi namreč, da med koraki slovenskih in italijanskih poslancev opaža bistveno razliko, kajti dočim so se Italijani upirali le

Kazenska kazenskega sodišča. — Poročali smo, da kazensko sodišče je odločilo utok našega urednika proti odsodbi pred lastnimi porotniki v pravdi znanega profesorja Babscha. Pritožba ničnosti je obsegala tri točke, ki so bile vse odklonjene,

Ako porotniki ne poznajo zatoženčevega jezika, to kazenskemu sodišču ni nikak razlog za ničnost, ker njemu zadošča zapršezen tolmač. — Ako smo torej Slovenci na Goriskem izpravljani in sojeni po tolmaču, dasi nas je dve tretjini v deželi, ni se kril zakon in molčati moramo. — Vrhnu tega, pravi razsodba, je bilo uredniku na voljo dano, odkloniti vse tiste porotnike, ki niso znali slovenskega jezika. — Naš urednik je smel odkloniti le devet porotnikov, slovenštine pa jih ni znalo nad trideset.

Da predsednik porote conte Valentinius — predsednik „Legi Nazionale“ v Trstu, ni znal citati slovenskih stavkov in da jih je kar izpuštil, to tudi ni povod za ničnost, kajti cital je — laški prevod.

Konečno, pravi, je sodni dvor ravnal povsem v duhu zakona, ako ni pripustil urednikovih dokazov, ki so vse obsegali taka dejanja, katere se smejo kazenski preganjati le na zahtevo poskodovanih ali prizadetih oseb.

Profesor Babsch se imá zahvaliti torej le takemu tolmačenju paragrafov, da je dosegel Pištro zmagu nad našim urednikom. Dokazi, katere je urednik ponujal prof. Babschu, obsegajo take vrste kaznjivih dejanj, za katere bi ga sodišče preganjalo, ako so prizadete osebe hotele. — Prof. Babsch se je z vso silo strival za tako tolmačenje paragrafov, kar ga je pred zakonom rešilo — a ne pred javnostjo, ki si je naredila uprav iz takega obnašanja pravo sliko o tem profesorju. Ako je čist, zakaj je hrabro utaknil v žep hude obtožbe in dolžitve od urednikove strani in zakaj ni celo sam zahteval, naj urednik dokaže svoje trditev?! Kdor se ne boji luči, stori gotovo takó in poreče: „Dà, le z dokazi na dan! Jaz pa hočem dokazati, da vaše dolžitve so krivične!“ — Ako prof. Babsch tega ni storil in branil se z vsemi stirim dokazov — kako misel je utrdil med občinstvom? — Zato prof. B. ne more biti ponoven na svojo „zmago“, če tudi mu je njegov hvaležni zastopnik dr. Graziadio večkrat pokadil v „Corrieru“ in drugih listih, da mu je takó hladil udarce, katere je moralno dobil od leve in desne.

In s tem končamo! Nas je stal ves „špas“ sicer debel tisočak, a prof. B. hladil se hujše bolečine v malem gornjeavstrijskem mestecu, kamor mu čez hribce in dolince posiljamo svoje pozdrave in svoje obžalovanje, da tamkaj ni toliko Slovanov, ki bi mu dajali hvaležno gradivo za skrbo staro grasko telko.

Pravda proti „Omladini“ je končana. Pred koncem so se odpovedali vse zagovorniki, ker so se po njih mislili dogodile nekatere nezakonitosti, proti katerim so podali pritožbo ničnosti. — Sodni dvor je na to imenoval uradnega zagovornika v osebi sodnega pristava Bartoša. Ta je izborno izvršil svojo nalogo, dokazuje, da tajnega društva „Omladina“ niti ni bilo, vse demonstracije mladih zatožencev so bile le zgolj mladeniske nortje brez večjega pomena. — Vendar je sodišče oprostilo le dva obtoženca, enega je obsodilo na 8 let, enega na 6 let tri na 5 let, druge pa od 5 let do 14 dnij, — Ta pravda ni majhnega pomena za pravo, ocenjevanje nekih odnošajev v Avstriji!

Potres na Hrváškem. Minuli teden bil je v četrtek v jutro $\frac{1}{2}$ 4. ura v več kraju na Hrváškem potres, tako v Sisku, v Glimi, Stazi itd. Potres je trajal kakih pet sekund.

Za brezobrestna posejila vinogradnikom je dovolil stajerski deželnih zbor, na predlog posebnega odbora, česar poročevalce je bil poslanec dr. Lipold, 10.000 gld.

Zdravstveno stanje. V solskem okraju Komen na Krasu so precej hudo razširjene ošpice, za katerimi je umrlo že šest otrok. Šola je že od novega leta zaprt.

Boj za slovenske šole na Koroškem. — Znano je, kake težave se delajo od vseh strani slovenskim rodoljubom na Koroškem pri ustanavljanju slovenskih šol. Zdaj je deželnih zbor koroški dovolil občini Kotlje, da se loči od občine Tolsti vrh in postane samostojna. Tako se hoče zabraniti slovenska šola, za katero je prosila občina Tolsti vrh. Ker je pa solsko poslopje v Kotljah, morala bode občina Tolsti vrh skrbeti za svojo šolo. To bode sicer veljalo občino mnogo novcev, a vrlji rodoljubi v Tolstem vrhu se gotovo ne bode dali oplasiti in izvršijo, kar so priceli.

Železniški urnik Trst-Videm.

		Nagr.	Post.	Post.	Nagr.	Met.
	Odh.	predp. predp.	predp. pop.	pop.	pop.	pop.
Trst		8,25	9.	4,35	8.	8,05
Gričan	.	8,42	9,21	4,55	—	8,32
Nabrežina	.	9,10	10.	5,30	8,37	9,45
Bivio-Devin	.	—	—	5,36	—	—
Tržič	.	9,32	10,30	5,57	8,58	10,30
Ronki	.	9,35	10,39	6,05	9,05	10,42
Zagrad	.	9,47	10,51	6,14	9,14	11
Zdravstvo-Gradisče	.	—	10,57	6,20	9,19	11,09
Rubije Sovodnje	Doh.	10,03	11,18	6,37	9,25	11,41
Gorica	Odh.	10,07	11,28	6,47	9,40	11,51
Kormin	.	10,20	11,46	7,05	9,55	12,20
Videm	Doh.	10,57	12,45	7,45	—	1,20

Ganz sold, bedruckte Postkarten 75 kr. bis fl. 3,65 p. — Met (ca. 450 versch. Disposit.) — sowie schwarze, weiße und farbige Seidenstoffe von 45 kr. bis fl. 11,65 per Meter — glatt, gestreift, kariert, gemustert, lamastre etc. (ca. 240 versch. Qual. und 2000 versch. Farben Dessins etc.), porto- und zollfrei in die Wohnung an Private. Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. und Postkarten 5 kr. Porto nach der Schweiz.
Sölden-Fabrik G. Henneberg (h. u. h. Hoff), Zürich.

Kažipot po deželigrški in gradiški

izide tekom meseca marca. Uzrok zakasnitev je poleg že navedenih tudi ta, da smo imeli velike težave v nabiranju raznovrstnih podatkov. Kdor pregleda knjigo, umel bo, koliko truda je moralno prizadeti zbiranje in urejevanje takó obsežnega gradiva.

Obsegal bo:

1. Koledarsko gradivo. — 2. Kolekovanje. — 3. Računanje obresti in obrestnih obresti. — 4. Članek o preteklosti Gorice. — 5. Vse železniške urnike na slovenski zemlji. — 6. Vse poštne urnike na goriskem. — 7. Več raznih koristnih sestavkov. 8. Cerkvena uprava ilirskega kraljestva z natančnimi podatki goriskega nadškofije. — 9. Šolstvo na Goriskem. Natančni podatki o šolah, o učencih, o učiteljskem osebju. — 10. Politička, sodna in avtonomna uprava na Goriskem. Našteta bodo vsa županstva z župani, podžupani, starešinami, tajniki itd., koliko imajo prebivalcev, koliko plačujejo doklad na izbrane davke, na vino in meso, na žganjine in na pivo. — Narodna in druga društva, trgovci in obrtniki, veleposestniki itd. itd.

V tej knjigi bo zbrano raznovrstno gradivo, katero si kdo more želeti o našej deželi.

Cena znaša 1 gld. za tiste, ki denar naprej posljejo. Po knjigarnah se bo draže prodajala.

Svojo veliko zalogo
olja iz oliv
priporoča
Enrico qm. Carlo Gortan,
via Caserma 4, Trst [naspr. pivarni Plisen]

Svečarna na par

Alejzija Baderja

v Gorici, Semeniška ulica št. 24.

Odlikovana na raznih svetovnih razstavah, na vatkanski razstavi l. 1888. pa z

zlatu svinčino

1. Ponuja častiti duhovščini in čast cerkvenim oskrbnikom svoje sveče in torče iz čistega garantovanega febelnega voska, izdelane pod nadzorstvom prečastitega knezonaškofjskega ordinariata goriskega; na vseh je pritisnjena tvornična znamka, protokolovana v registru c. k. oblastnine.

Cena znaša **gld. 2,50** za kilo s plačilom po enem letu ali pa **2 3%** popusta pri takojšnjem plačilu. Narocila čez 4 kile posiljajo se prosto poštnino in troškov za zavijanje.

2. Velikonočna sveča tudi iz čistega voska, okrašena z plohozrebo, cvetlicami in pozlačenimi ornamenti, kar se deli vse v vosku.

3. Velikonočne sveče s slikami na olje in tudi okrašenimi z ornamenti in dozvezni slikarji.

4. Izdelujejo se tudi sveče in torče za razstavljanje in pogrebne itd. namreč:

a) Sveče vožne I. sostava po avstrijskem načinu **gld. 2,20** kilo

b) Sveče vožne I. sostava po lombardskem in beneškem načinu **gld. 1,60** kilo.

Pogoji gornji.

5. Najfinješ kadilo Lagrima Orientale **gld. 2,20** kilo.

6. Kadilo nižje vrste v zrnih **70** kr. kilo, kakor tudi storač in gumij Mirra.

Da so sveče iz pravega čistega čebelnega voska, garanteže se s 1000 gld.

Dr. Rose životni balzam

je nad 30 let znano, prebavljanje in slast pospešuje in napenjanja odstranjujoče ter milo raztoplajoče.

domače sredstvo.

Velika stekl. 1 gld., mala

50 kr. po pošti 20 kr. več

Na vsek delih zavojnine je moja

ta dodana, zakonito varstvena

varstvena znamka.

Zaloge skoraj v vseh le-

karnah Avstro-Ogerske.

Tam se tudi dobijo:

Edina tovarna

,Caffè Vittoria“

V TRSTU.

Kava „Vittoria“ je edina svoje vrste, kaj rabi se samo, kar je njen posebnost, da je ni treba dodajati **ketonjino** kave!

Z mlekom je **častna**. Ako je pa primešano dvajsetino prave kave, postane **črna**!

Kava „Vittoria“ se visoko ceni, kar je izredno zdravilna, okusna, krepilna in ekonomična. — Iz enega kava se dobijo **80 vedjih** skledov kave.

S kavo „Vittoria“ prihranimo gotovo **200 ed-
stakov** v primeru s kolonialno kavo, katera, in sicer navadne vrste, pečena in zmeča ne stane pod gld. 1,80, dobiti pa kava „Vittoria“ stane le **80 kr.**, dobiti razloček gld. 1,20, kar je enako **200 ed-
stakov**.

Kemična analiza gospoda **Augusta Vier-
thele**, profesorja na c. k. akademiji za kupčijo in mornarstvo; gospoda **Ivana Perhausa**-a, profesorja kemije in zapisnega izvedenca; kemično-tehnologičnega poskušalnika **Ivana Men-
Huber-ja**, itd. itd. kakor tudi laskava mnenja mnogih odrhnikov (ki jo nazivajo kavo **bodočnost**); ako se dostavimo, da to kavo rabijo že nekatere bolnišnice, dobrodelni zavodi, kolegi in semeniči; dalje da konsumenti blistno poprašujejo po njej — vse to sijajno potrjuje, da kava „Vittoria“ tice danes prvo mesto med vsemi do zdaj znanimi prinesili.

Gotovo je torej, da bo to kavo rabila vsaka rodbina, ki je zaradi zdravje in slednja.

Uzorci brezplačni. — Za poskušnjo se razpoljujo po pošti zavoji **pe 5 mil.** proti povzetju **3 gld.**, ako se je obrnih na založnika **R. du Bois v Trstu**, Piazza Lipsia 2.

Založnik v Gorici gosp. Ernest Stecker,
Červinjanu gosp. Giuseppe Drossi
r. France.

¶ vsaki župniji in županiji

sprejme se razumna, čislana in gmotno dobro
stojca oseba kot

zaupna oseba

z dobrimi postranskimi zasluzki v službo. Pismene ponudbe je pošiljati pod

201 191. Graz, post. rest.

Vozni listi in tovorni listi v Ameriko.

Kraljevski belgijski poštni parobrob „Red Stearn Linie“ iz Antverpena direktno v

New York & Philadelphijo

koncesijonovana črta, od c. k. avstrijske vlade. Na uprašvanja odgovarja točno: koncesijovani zastop

„Red Star Linie“ na DUNAJU, IV Weyringergasse 17 ali pri

JOSIP-U STRASSERJ-U Statbureau & comptaereiller Correspondent der k. k. Staatsbahnen in Innsbruck

Kwizdova tekočina proti protinu

okrepčuje vribanje pred in po veliki hoji

Kwizdova tekočina proti protinu

okrepčuje vribanje pred in po veliki hoji

Kwizdova tekočina proti prot

Priloga k "Soči" št. 9.

Prof. Šuklje odložil mandat.

Iz Ljubljane (izv. dop.)

Najvažnejši dogodek v našem domačem političnem življenju je, da je profesor Šuklje odložil svoj deželnozbornski mandat. Iz precej zanesljivega vira sicer vem, da ta odpoved se ni povsem definitivna, ali vendar mislim, da ne pride do nove volitve. Gospod profesor je pač že naznani na pristojnem mestu, da odloži mandat, ali nekateri gospodje, pred vsem gorenjska ekselencija baron Schwegel, se pa trudijo, da bi ga pregovorili, da naj se obdrži poslanstvo. To bi se jim bilo najbrž tudi posrečilo, da niso tukajšnji listi že odpovedi raztroblih v svet. Poslednji čas so bili odnotaji mej baronom Schweglem in Šukljem ne navadno intimni, to so opazovali tudi v zadnjih sejah deželnega zbora. Šuklje je bil markantna oseba v našem političnem življenju. Nenavadno nadarjenost nam mora vsakdo priznati; hitro se je upoznal v ta ali oma politična uprašanja. Posebno je pa bil več v raznih gospodarskih upraviteljih. Očita se mu pa, da je bil precej neznačajan, ali piser teh vrst, ki je delovanje prof sorja Šukljeja opazoval že dolgo vrst let, se pa z tem vendar ne vjema. Skoro bi rekel, da se mej slovenskimi poslanci dobe možje, ki se bolj menjajo politično mišljenje, nego za je Šuklje. Ne rečemo, da ne bi morda pri kakih volitvah Šuklje ne bil kaj objavljal, kar ni držal, ali kaj se vse pri volitvah ne obeta, a vendar moramo reči, da mož uči navade obetati stvari, o katerih je vedel, da jih držati ne bo mogel.

Mnoge napačne sodbe o Šukljeju prihajajo od tod, da se je od Šukljeja vse kaj drugega pričakovalo, nego je on nam bil pozneje. Kako da so se vanj stavile take nade, ne vemo. Po mnenju našega pisača nam sam Šuklje ni nikdar dajal povoda za take nade.

Ko so se leta 1879. začele stvari nekako na bolje obračati, je neki slovenski list sprožil misel, da naj bi se osnovala slovenska pravna akademija ali pa vseučilišče v Ljubljani. In hitro se je v tedaj jedinem slovenskem dnevniku proti temu oglašil z veliko odločnostjo in prav po nepotrebni gospod profesor Šuklje z gorečnostjo, ki bi bila boljše stvari vredna, in je dokazoval, da bi slovensko vseučilišče bilo nemogoče ali bi pa bilo nam le v skodo. Kdor bi bil tedaj stvar malo izrecneje prevdariš, pa bi bil precej poznal, da v tem možu ne tisti nič naravnega radikalizma, temveč dosti tiste zmernosti, katero je pozneje vedno kazal. Skoro neumljivo se mi zdi, kako so mogli nekateri pričakovati narodne odločnosti od Šukljeja: pa tudi v političnem življenju se dogajajo stvari, katerih si ne moremo lahko tolmačiti.

Leta 1883. pride prof. Šuklje v deželni zbor. Njegove izvolitve so se posebno veseli politiki, ki so se tedaj zbirali okrog "Slov. Naroda". Že pri verifikaciji volitev se je pa pokazalo, da so se nad njim varali. Z vso odločnostjo se je potegnil za vlado in Nemce in s tem je on naredil začetek stranki slovenskih elastikov, kateri so povsod prepovedovali praktično politiko in delali za nekako spravo z Nemeji, ter podpirali vlado. Ta klika je nam mnogo škodovala, ovirala je vsako odločnejše postopanje, zasejala je neko mlačnost v slovenske kroge, katere se ne moremo otresti.

Šuklje je prišel pozneje tudi v državni zbor in sicer po hudi borbi in ne brez vladne pomoči. Pri tem pa moramo omeniti, da je svojim vojilcem že pri volitvah razložil, da se dolenjska železnica bude dala doseči le kot krajevna železnica in jo je pozneje tudi kot krajevno železnico dosegel. Priznati se mora, da se je gospod Šuklje za to železnico mnogo trudil in baš ta železnica je pa tudi nekoliko pripomogla, da je v narodnih ozirih se prijenljivejši postajal. Da doseže svoj namen, je potreboval podpore raznih mož iz nemškobilateralnega tabora, zlasti z baronom Schweglem se je jako tesno zvezal. Bratenje s tem nasprotnikom našega naroda pač tudi ni moglo ostati povsem brez uplija na Šukljeta.

Prof. Šuklje je že dlje časa posebno težil za tem, da si osmuje nekako močnejšo zmerino stranko v kranjskem deželnem zboru, katera bi poslušala njegova povelja. To se mu pa ni hotelo uresničiti. Stranke so se drugace razdelile, nego je on želel. Drugi uplivi postali so mogočnejši nego je bila Šukljejeva volja. Le dva poslance sta vedno zvesto poslušala njega, drugi so pa hodili svoja pota. V obeh klubih so sedeli možje, ki bi v srcu bili radi podpirali Šukljetovo politiko, ali iz raznih vzrokov pa niso mogli ubogati le nagonov svojega sreca. Prebivalstvo samo se namreč nikakor ni moglo sprijazniti s Šukljetovo politiko. To se je že videlo ko je bil osnovan "Ljubljanski list". Dasi je bil izvrstno urejan, vendar je umrl za senco, ker prebivalstvo ni imelo smisla za oponentističke nazore.

Da se je gospod Šuklje pridružil koaliciji na Dunaju, se omenjati ni treba, saj so se koaliciji pridružile vse zmernejše stranke. Sedaj si je mislil, da se uresniči njegov ideal, da se na Kranjskem, vse zaziblje v nekako narodno spanje. Z vso odločnostjo je bil delovati, da se koalicija prenese tudi v kranjski deželni zbor. Delal je na to, da se osmuje nova stranka iz nemškutarjev in zmernih Slovencev, katera bi potem odločevala v kranjskem deželnem zboru, kakor odločujejo koalicijeske stranke v državnem zboru na Dunaju. Priznati moramo, da je Šuklje v tem oziru bil popolnoma dosleden. Kdor na Dunaju lahko hodi s Plenerjem in Suessom, to tudi v Ljubljani lahko s Schweglem in Apfaltreinom.

Osnovi koalicije so se pa stavile večje ovire, nego je Šuklje pričakoval. Proti združenju z nemškutarji so pa imeli slovenski poslanci obeh klubov več pomisleka. Konervative so mej drugim tudi pomislili, da bi potem morali korenito premeniti svojo politiko in bi tudi v svojem glasilu več ne mogli tako mahati po liberalcihi, ako bi v deželnem zboru z njimi vkupe hodili. S tem bi pa takoreč zgubili nekako pravico do obstanka. — Pa tudi v naprednem klubu niso kazali nikake volje za koalicijo, kajti Slovenski volilci ne morejo razumeti, kako bi kdo mogel biti jeden dober narodnjak in pa prijatelj nemškutarjev.

Naposled je pa prof. Šuklje letos še propal s svojim predlogom gledé na pokritje deželnega primanjkljeja s povišano deželno priklado, dočim se je večina v odseku izrekla zoper povišanje doklad in da se najema za sedaj posojilo, da se poravnajo stroški za bolnice. V plenumu je gospod prof. Šuklje počabil vso svojo zgovornost, da bi pridobil

večino za svoj predlog. Nič ni pomagalo. Govor njegov ni napravil zaželenega utisa, niti v političnem niti v gospodarskem oziru. Po končanem govoru mu je častital jedino Schwiegel, in pri glasovanju sta od Slovencev le dva glasovala za povišanje deželnih doklad.

Cegava finančna politika je prava, počaže pač še le prihodnjost. Šuklje je pa, višeč, da ne more v deželnem zboru doseči, kar želi, da zlasti je ves trud za koalicijo zastonj, odložil svoj mandat.

Najbrž bode pa zopet kandidoval. (Čemu potem ta komedija?! Uredn.) Nova volitev bode velike politične važnosti. Odločevalo se ne bode le za Šukljetovo osebo, temveč narod se ima izreči, ali je za koalicijo ali ne. Če Šuklje zmaga, se bode to tolmačilo, da smo Slovenci zadovoljni s koalicijo. Če pada Šuklje, je s tem od Slovencev obsojena koalicija.

V predzadnji seji je prof. Šuklje z vso odločnostjo zagovarjal grofa Hohenwarta, tako da se je videlo, da se popolnoma ujema z njim in tudi popolnoma pozna politiko tega konservativnega vodje. Šuklje je nekak reprezentant in sicer najdoslednejši reprezentant Hohenwartove politike. Če Šuklje pada pri volitvah, s tem narod slovenski obsodi grofa Hohenwarta in njegovo politiko.

Novi krški škof. — V ponедeljek došla je v Gorico brzojavka, da je krška škofija (tiski Krk, Čaš in Lošinj) dobila svojega višjega pastirja v osebi velečastitega gospoda mons. Andreja Šterka, dekanata Tržaškega okraja, kanonika in župnika v Testu, odlikovanega z zlatim zaslужnim križem. — Novi škof je bil rojen 28. nov. 1827. na Voloskem, posvečen je bil 24. sept. 1854. — Istrski Hrvatje smejo biti od srca veseli tega imenovanja, ker dobē za višjega dušnega pastirja moža, ki z njimi čuti in misli. Bog ga ohrani mnoga leta na krški stolici!

Solkanski „nepad“. — Obdolženi Solkanei so prejeli te dni slediči odlok:

Naznanja se Vam, da — ker je izreklo c. kr. državno pravdinstvo, da ne vidi uzroka daljnemu sodnemu progonu — se je ustavila z ukazom preiskovalnega sodnika uvodna preiskava, začenjana proti Vam zaradi težke telesne poškodbe treh Goričanov, ktera se je pripetila dne 6. avgusta na Solkanski cesti.

Od c. kr. okrožne sodnije v Gorici, dne 17 februarja 1894.

Dvorni svetnik

S b i s à.

Uvodna preiskava, ki je trpela pol leta, ni mogla torej najti krivcev, dasi je bilo prešlišanih baje nad 100 oseb. To je dokaz, da storilev ni tam, kjer so jih iskali.

O tej zadevi bo najbržé govora še nekje drugje; morebiti tudi pred prihodnjimi porotniki, kamor hoče celo stvar spraviti znani Leopold Travanc. O tem bomo še govorili v eni slednjih številk.

Zupan pod ključem. — C. kr. orožniki so 19. t. m. prgnali v Tolmin župana M. K. iz B., ker je za svojega dolgoletnega županovanja poneveril bajé do 5000 gld., ponarejal pobotnice in druga uradna pisma. — 15. t. m. je bila posebna sodna komisija v B. Cela reč pride pred gorisko okrožno sodišče ali pa pred poreto. —

Sodne vesti. — Imenovani so pristašom gg. avskultanti:

Dr. Hugo Pangrazi za Tolmin,

Dr. Ciril - Artur Giacomelli.
za Pazin,

Rihard Pistorius za Pazin,

Dr. Anton Signore za Pulj,

Geminian Parisini extra statum za Trst.

Dr. Henrik Tuma, dosedaj pristav v Tolminu, imenovan je za Ajdovščino in predeljen c. kr. okrožnemu sodišču v Gorici.

Natalis Milinovich pristav v Pazinu je premeščen v Koper.

Josip Platzner pristav v Pulji premeščen v Sežan. — Za sodnika v Poreču je imenovan **Dominik Hrabaglia**, doslej pristav pri trg. in pomor. v Trstu.

Državni zbor je imel učeraj svojo prvo sejo po počitnicah. Poslane dr. Gregorčič je odpotoval na Dunaj že v sredo zvečer, da se je udeležil prve seje in prve seje proračunskega odseka, da se nekoliko pouči o položanja, potem se pa vrne, ker je še slab ni se mora kako obvavovati, ako hoče okrevari. — Grof Alfred Coronini je odpotoval učeraj na Dunaj. — Radoveeni smo, kakor se razvije ves položaj in — kakor se bodo vedli tisti slovenski poslanci, ki so še vedno ostali pod vodstvom nemškega grofa Hohenwarta.

Požar. — Učeraj zjutraj (pred dnevom) nastal je v Tolminu, v hiši nekega kovača, požar, ki bi pri sedanjem suši postal lahko jaka nevaren, da niso Tolminci takoj v obilem številu prihiteli na pomoč in pokazali neko nenavadno spretnost, da so ogenj takoj omejili in pogasili. Pri tej priliki pokazalo se je zopet, da Tolmin ima veliko premalo vode in dolžnost občine bodi, da ta nedostatek čim prej odpravi.

Iz Brd, 20. februarja. Na dopis „Iz Brd, 9. februarja“ v „Slogi“ št. 4 od 15. februarja t. l. vprašam dopisnika — a — : v kaki zvevi so gg. učitelji s tistem pismom brez podpisa, s kojim hoče pojasnjevati, zakaj da so gg. učitelji zapustili zborovanje „Slovenskega jeza“?

Nadalje : Gg. učitelji niso hoteli nikdar vzeti prepričanja g. predsedniku „Slov. jeza“, pač pa so želeli, da bi bil volil po tistem svojem prepričanju, kakoršnega je bil pred tremi leti. Tu bi se dalo marsikaj povedati. — Da so gg. učitelji izstopili iz „Sloven. jeza“, je drug vzrok. Omenja se pa, da niso gg. učitelji javili listu „Sloga“ o zborovanju „Sloven. jeza“, kar dotični urednik lahko sam potrdi. Resnici na ljubo pa se pové, da pred odhodom gg. učiteljev je bilo število drugih udov neznatno, kakor tudi že prej večkrat. Sicer pa so bili gg. učitelji vedno z g. predsednikom „Slov. jeza“ edini, in so ga sprejeli pri kompromisu med svoje kandidate ter zaupno zanj glasovali. Zato pa so želeli, da bi se bil posvetoval z njimi gledé na volitev župana.

Iz Kozane, 20 februarja. — Domača zabava tukajšnjega bralnega društva dne 5. februarja bila je kaj živahna. Udeležba je bila obilna iz bližnjih in daljnih vasi, Govor g. župana Antona pl. Reja bil je navdušeno sprejet; isto tako tudi odgovor g. Siroka. Petje domačih pevcev bilo je krasno.

Domači razpor se je nekako umiril. Orgljanje je sprejel g. Anton Princič, tehnolog, poduk petja pa g. učitelj. Imenovani g. Anton Princič je podaril tukajšnji šolski mladini 6 goldinarjev, za koje se je nakupilo masnih bukvic ubožnim učencem. Hvala mu!

Iz Tolmina, 16. febr. — Dne 11. februarja zborovala je ženska podružnica sv.

Cirila in Metoda za Tolmin in okolico. Zbral se je obilno družbenic iz trga in sosednjih vasij, posebno od sv. Lucije, ter si izvolilo načelništvo za tekoče društveno leto, ki se je sestavilo tako-le : gospa Ilika Devetakova, predsednica ; gospa Alojzija Preseljeva, podpredsednica ; gospa Josipina Vrtovecova, blagajnica ; g.čna Rozalija Fonova, nje namestnica ; g.čna Marija Gianolova, tajnica ; g.čna Julka Gabrščekova, nje namestnica ; gospa Josipina Kovacičeva, odbornica.

Iz poročila tajnice sledilo je, da je bilo za 1893. l. 9. ustanovnic, 114. letnic in 226 podpornic ; iz poročila blagajnice, da je podružnica odposlala meseca marca 1893. l. 300 gl. glavnemu vodstvu v Ljubljano in ostaja prebitka še okoli 27 gl. — (Naj bi mlaada podružnica tudi zanaprej delovala po dosedanjem uzoru ! Odbor odličnih gospa in gospic nam je porok, da smemo staviti vanj najlepše nade. Le naprej ! Uredn.)

Pliskovica, dne 18. februarja. — Bog nas je obiskal s svojo šibo. 13. l. m. zvečer zbirali so se oblaki. Strah in groza ! Trešilo je v naš zvonik, razrušilo njega zgornji del. — celo pod zvonovi je razpoka. Od zvonika simila je električna iskra v cerkev, naredila pri ustropu veliko luknjo in po cerkvi dokaj preobrnila in poškodovala. Pri glavnih vratih je odšla, razbila pri „gartran“ kamnen in krenila pod lipo proti poslopju g. vikarija, ubila mu " hlevu 2 kravi, kuhijsko opravo razmetala t. j. pokvarila. V kuhijni je bil uprav g. vikar, kuharica in služinec. Kuharica in vsi drugi so omeljeli, le g. vikar je ostal se pri zavesti. Ko so se vsi zavedli, prizgali so luč in odšli v hlev k žalostnemu prizoru. V veliki nevarnosti je bila sola, ki je skoraj med cerkvijo in duhovnijo. G. učitelju in gospoj se pa vendar ni nič slabega prigodilo. Škoda se ceni na 4000 gl. Mašuje se v sakristiji. Danes je došel od glavarstva poslan zemljemer, ki pa ne zná ni trohice slovensčine ni nemščine. Zelo teško se razumemo z njim. Za silo znamo tudi laški, sprejeli bi bili pa raje kakega Slovence. Naše županstvo si to dobro zapomni. Ti nesrečna koalicija ! Preblagi zemljemer načar je nasvetoval, naj si priskrbimo strelovod : še smo ga dobro razumeli.

Iz Tolmina, dne 11. l. m. — zborovala je moška podružnica sv. Cirila in Metoda v Tolminu. Zbral se je dovoljno število družbenikov in v odbor so se izvolili : g. dekan Josip Kragelj, predsednik, g. učitelj Andrej Vrtovec, blagajnik, g. e. kr. sod. pristav dr. Tuma, tajnik, gg. Josip Carli, Oskar Gabršček in Anton Devetak, namestniki. Podružnica imela je leta 1893. le 38 članov, odposlala je glavnemu vodstvu 100 gl. ter po g. blagajniku Andreju Vrtovecu nabrala za novoletno darilo 100 kron.

Vabilo. — Ženska podružnica družbe sv. C. in M. v Prvačini bude imela prihodnjo nedeljo 4. marca svoj ustanovni občeni zbor z navadnim dnevnim redom ob 3. popoldne. K obilni udeležbi vabi uljudno — osnovalni odbor.

Okrajna posojilnica v Radečah pri zidanem mostu ima svoj prvi tradni dan 4. marca. Posojilnica je ustanovljena na podlagi neomejnega poroštva in bode obrestovala uloge po $4\frac{1}{2}\%$, posojila pa po $5\frac{1}{2}\%$.

Slovenska knjižnica. — Jutri izide 11. snopič, ki zašne priobčevati „Odiseo“. katero je slovenski mladini prosto priredil

gosp. prof. Andrej Kragelj. — Snopič obsegajo 4 tiskane pole. Cena 12 kr., za naročnike 10 kr. — Vsi do zdaj izšli snopiči, razum prvega, so še na razpolago.

Napisne table smo morali doslej naročevati le pri tujeih. Odkar se je pa preselil v Gorico akadem. slikar g. iv. Gesar, ni nam več treba ob potrebi hoditi k tujejem. Lično tablo nad našo tiskarno je izdelal tudi on. Stanuje na Travniku št. 11., prvo nadst.

Sv. Oče papež Lev XIII je zaključil v nedeljo svojo petdesetletnico s svečano sv. mašo, katero se je udeležilo okoli 50.000 ljudij, med temi tudi romarji z Goriškega. Zvečer so bile razsvetljene cerkve in hiše raznih katoliških zavodov.

V Parizu nastal je ned prebivalstvom velik strah pred anarhisti, ki so vrgli že več bomb. Sumi se, da francoski anarhisti imajo svoje glavno zbirališče v Londonu, kjer delajo svoje peklenске načrte proti svojim rojakom in svoji domovini.

Dom In Svet v Ljubljani je naredil letos zopet velik napredek. Začel je namreč izhajati po dvakrat na mesec na dveh polah in stane 4 gld. 20 kr. na leto. Dijaki ga dober za 3 gld. 40 kr. — Prinaša v vsaki številki po več prav lično izdelanih slik.

Hujskarje. — Da bodo nasi citatelji umeli hujskarije ubeglega laškega markiza, povemo jim, da je v službi tistih, ki so l. 1891. doživel grozen poraz, a se še vedno niso odpovedali vsem nadam. — V učerejšnjem „Vestniku“ se je spravil na dr. Gregorčiča na takoj infamen način, da mu ne vemo para. Pod našo čast bi bilo, polemizovati s tem človekom, ki je v laži največji mojster. Zato pa v prihodnji številki sklenejo z njim zadnjo besedo, a govorili bomo zopet — le tedaj, kadar bolje pokažejo svoje rožičke tisti, ki se zdaj sramotljivo skrivajo za njim.

Razpis pisateljske nagrade. Velečenjeni naš rojak, g. prof. Anton Bezenšek v Plovdivu, znani jugoslovanski pisatelj in mladinojub, namenil je nagrado 100 k. tisoč krovilj njemu, ki spise najboljšo povest za slovensko mladino. Gledé povesli zahteva veledušni g. darovatelj sledče : Povest naj bude poučnega sodržaja v religiozno-moralnem smislu; snov naj je bude vzeta po mogočnosti iz domačega življenja na kmetih. (Pisatelj bi si lahko vzel za primer Slomšekovo „Blaze in Nežica“, kar se tiče sloga in snovi; a lahko si izbere tudi navadno obliko povedi ali pa obliko dvogovora (diyaloga). Poleg obče didaktičnega cilja naj se naglašuje spoštovanje do vere, ljubezen do naroda in do bližnjega.

Obseg povedi naj ne bude manji od treh in ne večji od petih tiskanih pol.

Frankovani rokopisi naj se pošljajo podpisanimu načelniku ocenjevalnega odbora najdlje do 15. maja t. l. brez podpisane imena. Ime pisateljevo naj se doda na posebnem zapečatenem listiu.

Ocenjevalni odbor presodi poslane povedi ter pošlje po namenu g. darovatelja tri najboljše povedi g. prof. Bezenšku v Plovdiv, da g. darovatelj sam konečno izbere povest, katera njemu najbolje ugaja. Nagrada — 100 kron — izplača dotičnemu pisatelju v dan sv. Cirila in Metoda (t. j. 5. julija 1894. l.) g. darovatelj sam; vsem drugim natečecem se pa rokopisi vrnejo, ako bodo takó zahtevali.

V Begunjah pri Rakeku, 28. januv. 1894.
Janko Leban,

nadučitelj
in načelnik ocenjevalnega odbora za mladinske spise pri
„Zavezi slovenskih učiteljskih društev“.